

ṲHOḂISISO DZA KUHUMBULELE NGA HA MATSHILISANO AFRIKA TSHIPEMBE YA 2014

Khweshinea 2: Phando/Ṳhafamuhwe 2015

TshiVenda translation

VHAFHINDULI VHA RE NA MIṲWAHA YA 16 U YA NṲHA

Ndi (matsheloni/masiari/madekwana), Nḡe ndi pfi _____ ri khou itela vha Khoro ya ṲhoḂisiso dza Sainisi dza Vhuthu (HSRC) ṲhoḂisiso. Nga misi vha HSRC vha ita dziṲhoḂisiso nga ha mahumbulwa a vhathu vha Afrika Tshipembe. Thero dzi katela mafhungo manzhi o fhambanaho a zwa matshiliso sa vhudavhidzano, poḂotiki, pfunzo, vhushayamishumo, thaidzo dza vhalala na vhushaka ha zwigwada zwo fhamanaho. Sa mushumo u tevhelaho kha muḡwe wo no rangaho, ri tama u vha vhudzisa dzimbudziso nga ha thero dzo fhambanaho dzine dza vha dza ndeme kha lushaka. U itela uri ri wane zwidodombedzwa zwa sainthifiki zwi fhulufhedzeaho ri vha humbela uri vha fhindule dzimbudziso dzi tevhelaho nga u fhulufhedzea hu konadzeaho. Muhumbulo wavho ndi wa ndeme kha ṲhoḂisiso hedzi. Vhupo ha havho na vhone vho nangiwa hu sa tevhedzwi maitele makene u itela ṲhoḂisiso idzi. U nangiwa havho ndi ha tshidakaḡwe (zwo sokou itea). Zwidodombedzwa zwine vha Ḃo ri ḡea zwone zwi Ḃo dzumbetshedziwa. Vhone na vha muḂa wavho a vha nga topolwi nga dzina kana Ḃiresi kha mivhigo ine ra Ḃo i ḡwala.

ZWIDODOMBEDZWA ZWA MADALO

	ḂUVHA ḡWEDZI	TSHIFHINGA TSHE HA THOMIWA NGATSHO		TSHIFHINGA TSHE HA FHEDZWA NGATSHO		** PHINDULO
		IRI	MIN	IRI	MIN	
Madalo a u thoma	/ / 2015					
Madalo vhuvhili	/ / 2015					
Madalo vhuraru	/ / 2015					

** KHOUDU DZA PHINDULO	
Khweshinea yo Ḃadziwaho	= 01
Khweshinea yo siwaho i gake (kha vha ḡee zwiitisi)	= 02
<u>U dala hafhu</u>	
Ho itiwa ndangano	= 03
Vhafhinduli vho nangiwaho a vha ho hayani	= 04
A hu na muthu hayani	= 05
<u>Ha tei</u>	
Nḡu/fuḂetse/tshitensi a tshi na muthu/ a si nḡu kana fuḂetse/ndi maḂema	= 06
A hu na muthu a teaho u ya nga ṲhoḂea dza ṲhoḂisiso	= 07
Mufhinduli ha koni u davhidzana na muvhudzisi nga ḡwambo wa luambo	= 08
Muvhili/muhumbulo wa mufhinduli a wo ngo tea uri a nga vhudziseswa	= 09
<u>Khano/u hana</u>	
Mukwamiwa o hana	= 10
Inthaviwi yo haniwa nga mufhinduli o nangiwaho	= 11
Inthaviwi yo haniwa nga mubebi	= 12
Inthaviwi yo haniwa nga muḡwe muraḂo wa muḂa	= 13
<u>TSHUMISWA NGA OFISI</u>	= 14

ZWA TSHIPHIRI TSHOṲHE

Dzina la muvhudzisi

Nomboro ya Muvhudzisi

Yo tolwa nga

Tsaino nga mulavhelesi _____

NDANGO YA TSHUNWANNDA

NDANGO	EE	HAI	VHUPFIWA
Nga muthu	1	2	
Nga luṅingo	1	2	
Dzina	TSAINO		
.....	DATUMU/...../.....2015		

KUNANGELWE KWA MUFHINDULI

Tshivhalo tsha miṭa fhethu ho dalelwaho

--	--

Tshivhalo tsha vhathu vha re na miṅwaha ya 16 kana u fhira fhethu ho dalelwaho

--	--

Vha khou humbelwa u dodombedza vhathu vhoṭhe fhethu ho dalelwaho/tshifensini vha re na miṅwaha ya 16 kana u fhira hafhu vhe vha vha vhe vhadzuli vha heneṭho kha maḁuvha a 15 kha a 30 o fhiraho. Musi vho no fhedza izwi, kha vha shumise giridi ya Kish kha siaṭari ḽi tevhelaho u itela u vhona uri ndi ufhiṱo ane a tea u vhudziseswa.

Madzina a vhathu vha re na miṅwaha ya 16 na u fhira	
	01
	02
	03
	04
	05
	06
	07
	08
	09
	10
	11
	12
	13
	14
	15
	16
	17
	18
	19
	20
	21
	22
	23
	24
	25

DZINA LA MUFHINDULI:
ḐIRESI YA MUFHINDULI:
.....
.....
NOMBORO YA LUṒINGO:

GIRIDI YA U NANGA MUFHINDULI

NOMBORO YA KHWESHIN EA				TSHIVHALO TSHA VHATHU VHANE KHAVHO HA TEA U NANGIWA VHAFHINDULI																								
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
1	26	51	76	1	1	1	3	2	4	1	3	5	8	6	5	12	10	1	6	8	7	19	19	13	21	13	24	25
2	27	52	77	1	2	3	4	3	1	2	2	3	4	8	3	7	2	5	14	4	15	4	8	6	16	14	22	19
3	28	53	78	1	1	2	1	4	2	7	6	9	3	5	11	2	1	3	11	7	10	16	16	10	5	2	2	3
4	29	54	79	1	2	3	2	1	3	5	8	6	2	4	2	4	8	11	10	16	6	9	10	15	11	12	11	18
5	30	55	80	1	1	1	4	5	6	3	5	7	5	9	8	13	3	2	13	5	18	1	4	1	20	11	5	24
6	31	56	81	1	2	2	2	3	5	7	7	8	7	1	4	9	14	8	2	17	17	14	12	14	22	10	3	14
7	32	57	82	1	2	1	1	4	1	4	1	4	6	3	6	5	7	13	9	2	3	13	14	8	2	7	20	4
8	33	58	83	1	1	2	3	2	5	1	4	2	1	7	10	6	5	4	15	10	5	2	13	4	17	5	17	8
9	34	59	84	1	1	3	2	5	6	2	2	1	9	10	1	10	4	6	6	1	9	10	1	5	6	9	1	12
10	35	60	85	1	2	2	4	1	3	3	6	9	10	11	12	3	9	15	7	8	11	6	3	9	4	3	10	1
11	36	61	86	1	1	1	3	1	4	5	3	1	6	2	9	13	11	14	4	11	4	15	15	17	1	1	23	2
12	37	62	87	1	2	3	1	3	2	7	5	6	5	7	7	8	6	10	3	3	1	12	20	7	13	22	12	16
13	38	63	88	1	1	2	1	5	3	6	4	3	4	6	2	11	13	12	1	15	8	7	2	12	15	21	13	7
14	39	64	89	1	2	3	2	4	1	4	7	8	2	5	6	11	12	9	16	13	16	11	18	18	14	16	18	23
15	40	65	90	1	2	1	4	2	4	3	8	7	7	11	1	3	5	7	12	14	13	8	17	20	19	20	19	11
16	41	66	91	1	1	3	3	1	6	5	1	5	9	10	3	2	11	13	8	12	12	5	6	21	8	8	4	15
17	42	67	92	1	1	2	2	3	4	2	6	2	3	2	12	5	2	10	13	5	8	18	9	16	10	17	16	20
18	43	68	93	1	2	1	4	2	6	4	1	4	8	9	10	7	9	3	12	12	9	7	20	19	9	19	21	13
19	44	69	94	1	2	2	1	3	5	2	8	9	10	4	9	8	13	1	1	14	10	19	10	11	18	15	7	6
20	45	70	95	1	1	3	2	5	4	1	3	8	1	3	8	6	6	9	5	7	13	4	15	1	7	22	15	21
21	46	71	96	1	1	1	2	5	1	7	2	3	2	1	11	4	7	5	3	2	1	3	12	18	5	19	14	9
22	47	72	97	1	2	1	3	1	3	2	6	2	1	8	7	1	4	2	11	8	2	17	4	17	21	16	3	5
23	48	73	98	1	2	3	4	2	2	6	7	7	8	3	4	9	3	6	2	11	11	16	2	8	11	23	6	22
24	49	74	99	1	1	2	1	4	6	3	5	5	3	1	5	13	1	14	8	14	6	15	9	14	3	6	9	17
25	50	75	100	1	1	2	3	3	2	4	6	4	7	5	3	12	12	12	4	6	2	17	11	2	12	4	8	10

KHWESHINEA 2 YA SASAS: 2014

Tshivhalo tsha vhathu muṭani uyu

Tshivhalo tsha vhathu vha re na miṅwaha ya 16 na u fhira muṭani uyu

INTERVIEWER: PLEASE CIRCLE APPROPRIATE CODES

Shedulu ya muṭa	Kha vha ṅwale u bva kha muhulwane (nṭha) u ya kha muṭuku (fhasi)	Nomboro ya muthu	Ṭhoho ya muṭa	Naa [dzina] u na miṅwaha mi ngana? (nga miṅwaha yo fhelelaho; nga fhasi ha ṅwaha muthihi =00)	Naa [dzina] ndi munna kana musadzi? Munna=1 Musadzi=2	Naa [dzina] u wela kha murafho u fhio?	Naa [dzina] u na vhushakage na mufhinduli
<p><i>Vha humbelwa u dodombedza vhathu vhoṭhe muṭani vha Jaho zwo bikwaho nga bodo nthihi nahone vhe vha vha vha tshi dzula henefho kha maḡuvha a 15 kha a 30 o fhiraho.</i></p> <p><i>Kha vha dzhieie nzhele: Kha vha tingeledze nomboro i re tsini na ṭhoho ya muṭa.</i></p>		01	01				
		02	02				
		03	03				
		04	04				
		05	05				
		06	06				
		07	07				
		08	08				
		09	09				
		10	10				
		11	11				
		12	12				
		13	13				
		14	14				
		15	15				
		16	16				
		17	17				
		18	18				
		19	19				
		20	20				
		21	21				
		22	22				
		23	23				
		24	24				
		25	25				

Murafho
1 = Murema
2 = Mukhaladi
3 = Muindia/Muasia
4 = Mutshena
5 = Muṅwe (<i>kha vha bule</i>)

Khoutu dza tsumbavhushaka na mufhinduli
1 = Mufhinduli
2 = Mufumakadzi kana munna kana mufarisi
3 = Murwa/ṅwana wa musidzana/ṅwana wavho a si wa malofha/ṅwana ane vha khou tou mu ṭhogomela
4 = Khotsi/mme/khotsi vha si vha malofha/mme vha si vha malofha
5 = Khaladzi/khaladzi a si wa malofha
6 = Muḡuhulu/muḡuhuluḡuhulwane
7 = Makhulu/makhulukuku
8 = Mazwale vha mufumakadzi kana vha munna
9 = Mukwasha kana ṅwedzhi
10 = Mulamu
11 = Vhuṅwe vhushaka (tsumbo, makhadzi/malume)
12 = A hu na vhushaka

TSHAYANDINGANELO TSHITSHAVHANI KHA ZWA MUTAKALO

Ndi tama u thoma nga dziñwe mbudziso malugana na zwa mutakalo.

- 1. Naa mutakalo wavho u hani nga u tou angaredza? Naa vha vhona mutakalo wavho u wavhuḽi nga maaḽa, wavhuḽi, khwine, u si wavhuḽi kana u si wavhuḽi na luthihi?**

Wavhuḽi nga maaḽa	1
Wavhuḽi	2
Khwine	3
A si wavhuḽi	4
A si wavhuḽi na luthihi	5
(A thi ḽivhi)	8

- 2. Naa vha kundelwa u ita mishumo ya ḽuvha na ḽuvha nga ñwambo wa vhulwadze ha tshifhinga tshilapfu kana vuholefhalu, vhuhoḽa kana thaidzo dza u sa takala muhumbuloni? Arali phindulo hu EE, naa zwo tou anda kana ndi zwa tshiñwe tshifhinga?**

Zwo anda	1
Tshiñwe tshifhinga	2
Hai	3
(A thi ḽivhi)	8

- 3. Kha vha mbudze uri ndi lungana hune vha ḽa mutshelo, hu sa katelwi u nwa dzhusi?**

Luraru kana u fhira nga ḽuvha	1
Luvhili nga ḽuvha	2
Luthihi nga ḽuvha	3
Lu sa swiki luthihi nga ḽuvha fhedzi lu nga swika luḽa nga vhege	4
Lu sa swiki luḽa nga vhege fhedzi lu nga swika luthihi nga vhege	5
Lu sa swiki luthihi nga vhege	6
Na luthihi	7
(A thi ḽivhi)	88

- 4. Kha vha mbudze uri ndi lungana hune vha ḽa miroho kana dzisaḽadi, nga ḽani ha maḽabula?**

MUVHUDZISI: VHA KATELE NA MIROHO YOU TOU XWATUDZWAHO.

Luraru kana u fhira nga ḽuvha	1
Luvhili nga ḽuvha	2
Luthihi nga ḽuvha	3
Lu sa swiki luthihi nga ḽuvha fhedzi lu tshi nga swika luḽa nga vhege	4
Lu sa swiki luḽa nga vhege fhedzi lu tshi nga swika luthihi nga ḽuvha	5
Lu sa swiki luthihi nga vhege	6
Na luthihi	7
(A thi ḽivhi)	88

- 5. Ndi kha maḽuvha mangana kha a 7 o fhiraho he vha tshimbila nga u hwenya, vha ita muñwe mutambo kana nyonyoloso lwa minetse ya 30 kana u fhira?**

MUVHUDZISI: NYONYOLOSO A I TOU TEA U VHA I ITIWAHO HU SA IMIWI.

**KHA VHA ÑWALE TSHIVHALO
TSHA MAḽUVHA:**

--	--

(A thi ḽivhi) = 88

6. Zwino musi vha tshi humbula nga ha u daha segerete. Ndi tshifhio kha zwi tevhelaho tshine tsha țalutshedza khwine vhuđifari havho malugana na u daha?

MUVHUDZISI: KHA VHA KATELE FOLA ȚA U TOU ȚIPOMBELA, FHEDZI HU SI DZIBIBI, DZISIGAA, ZWINEFU KANA SEGERETE DZA ELEKIȚIRONIKI.

Ndi daha Țuvha Țiŋwe na Țiŋwe	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 7
Ndi a daha fhedzi hu si Țuvha Țiŋwe na Țiŋwe	2	
A thi dahi zwino fhedzi ndo vha ndi tshi daha	3	→Kha vha ya kha mbudziso 8
Ndo tou daha lu si gathi	4	
A thi athu vhuya nda daha	5	
(A thi Țivhi)	8	

7. Ndi segerete nngana dzine vha dzi daha nga Țuvha?

KHA VHA ņWALE TSHIVHALO TSHA DZISEGERETE:

(A thi Țivhi) = 888

KHA VHA VHUDZISE DZOȚHE

8. Kha miŋwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi uri u bva nga [Phando, 2014], ndi lungana he vha Țiwana vha tshi khou nwa tshikambi? Hezwi zwi nga vha halwa, waini, saida, zwipiriti kana zwiŋwe zwinwiwa zwi re na zwikambi. Kha vha nange phindulo.

MUVHUDZISI: KHA VHA SEDZE ņWEDZI MUTHIHI NA WE HA ITIWA INTHAVIWI KHAWO FHEDZI HU VHE KHA ņWAHA WO FHIRAHU. SA TSUMBO, ARLI INTHAVIWI YO ITIWA NGA LUHUHI 2015, VHA SHUMISE [LUHUHI 2014]

Țuvha Țiŋwe na Țiŋwe	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 9
Lu si lungana nga vhege	2	
Luthihi nga vhege	3	
Luvhili – luraru nga ņwedzi	4	
Luthihi nga ņwedzi	5	
Lu sa swiki luthihi nga ņwedzi	6	
Na luthihi	7	→Kha vha ye kha mbudziso 14
(Vho hana)	77	→Kha vha vhudzise mbudziso 9
(A thi Țivhi)	88	

9. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 1] Kha vha humbule nga tshifhinga tsha u fhedza he vha ḡwana vha tshi khou nwa zwikambi nga Musumbuluwo, Ḳavhuvhili, Ḳavhuraru kana Ḳavhuṅa. Ndi zwi ngana zwa zwinwiwa zwitevhelaho zwe vha zwi nwa nga ḡvha ḡeneḲo?

MUVHUDZISI: KHA VHA VHUDZISE NGA HA ZWIṆWE ZWINWIWA.
MUVHUDZISI: ARALI MUFHINDULI A ṆEA PHINDULO I SIHO KHA GARAṬA ḲA U SUMBEDZA, KHA VHA SEDZE KHA BOGISI ḲI RE AFHO FHASI.

MUVHUDZISI A REKHODE TSHIVHALO TSHA LUSHAKA LUṆWE NA LUṆWE LWA TSHINWIWA:

a.	☐	Zwikoṡikoṡi kana maboḡelo a biya, <i>lager</i> , saida, <i>stout</i> zwa (330ml)
b.	☐	Maboḡelo mahulwane ("mangolongolo") a biya, <i>lager</i> , kana saida a (750ml)
c.	☐	Ḳiṡere dza halwa ha sialala
d.	☐	Tshikalo/dzhomela Ḳa halwa (500 ml)
e.	☐	Ngilasi khulwane dza waini (250ml)
f.	☐	Ngilasi ṡhukhu dza waini kana dza waini i dungaho (125ml)
g.	☐	Maboḡelo a waini (750ml)
h.	☐	Zwinwiwa zwa u vanga kana zwa u dzimula zwipiriṡi (275ml)
i.	☐	Muelo muthihi kana shotho nthihi ya tshipiriṡi
j.	☐	Mielokavhili ya tshipiriṡi (Vodka, Brandy and Whisky)
k.	☐	Ngilasi dza Sherry kana Port
l.	☐	"Hafujeke" ya tshipiriṡi (200ml)
m.	☐	(Zwikoṡikoṡi zwi hulwane("Dzi-Long Tom") zwa biya, <i>lager</i> , saida, <i>stout</i>
n.	☐	(Muvango)
o.	555	(A thi nwi tshikambi nga Ḳavhuṅa , mugivhela kana swondaha)
p.	888	(A thi ḡivhi)

10. [HAFHU GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 1]Zwino kha vha humbule nga tshifhinga tsha u fhedza he vha nwa zwikambi nga Ḳavhuṅanu, Mugivhela kana Swondaha. Ndi zwi ngana zwa zwinwiwa zwitevhelaho zwe vha zwi nwa nga ḡvha ḡeneḲo?

MUVHUDZISI: KHA VHA VHUDZISE NGA HA ZWIṆWE ZWINWIWA.
MUVHUDZISI: ARALI MUFHINDULI A ṆEA PHINDULO I SIHO KHA GARAṬA ḲA U SUMBEDZA, KHA VHA SEDZE KHA BOGISI ḲI RE AFHO FHASI.

MUVHUDZISI A REKHODE TSHIVHALO TSHA LUSHAKA LUṆWE NA LUṆWE LWA TSHINWIWA:

a.	☐	Zwikoṡikoṡi kana maboḡelo a biya, <i>lager</i> , saida, <i>stout</i> zwa (330ml)
b.	☐	Maboḡelo mahulwane ("mangolongolo") a biya, <i>lager</i> , kana saida a (750ml)
c.	☐	Ḳiṡere dza mahafhe
d.	☐	Tshikalo/dzhomela Ḳa halwa (500 ml)
e.	☐	Ngilasi khulwane dza waini (250ml)
f.	☐	Ngilasi ṡhukhu dza waini kana dza waini i dungaho (125ml)
g.	☐	Maboḡelo a waini (750ml)
h.	☐	Zwinwiwa zwa u vanga kana zwa u dzimula zwipiriṡi (275ml)
i.	☐	Muelo muthihi kana shotho nthihi ya tshipiriṡi
j.	☐	Mielokavhili ya tshipiriṡi
k.	☐	Ngilasi dza Sherry kana Port
l.	☐	"Hafujeke" ya tshipiriṡi (200ml)
m.	☐	(Zwikoṡikoṡi zwi hulwane("Dzi-Long Tom") zwa biya, <i>lager</i> , saida, <i>stout</i>
n.	☐	(Muvango)
o.	555	(A thi nwi tshikambi nga Musumbuluwo u swika Ḳavhuṅa)
p.	888	(A thi ḡivhi)

11. Mbeu ya mufhinduli [kha vha kopek ha siaṭari ḷa zwa vhukwamani]

Munna	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 12
Musadzi	2	→Kha vha ye kha mbudziso 13

KHA VHA VHUDZISE ARLI KHOUDU HU 1 (MUNNA) KHA MBUDZISO 11

- 12. [GARAṬA ḶA U SUMBEDZASC 2]** Garaṭa ḷi ḷi sumbedza tsumbo dza rathi dzo fhambanaho dza dza tshivhalo tsha zwikambi zwine muthu a nga zwi nwa nga tshifhinga tshithihi.

MUVHUDZISI: KHA VHA IMENYANA U ITELA U FHA TSHIKHALA MUFHINDULI TSHA U SEDZA GARAṬA ḶA U SUMBEDZA.

Kha miṅwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi lungana he vha ḡiwana vha tshi khou nwa tshivhalo tshingafho kana u fhira tsha zwikambi nga tshifhinga tshithihi? Naa zwo vha

...

...ḡuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe kana zwo ṭoḡou lingana na ḡuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe,	1	Kha vha ye kha mbudziso 14
Nga vhege,	2	
Nga ṅwedzi,	3	
Zwiṭuku kha ṅwedzi muṅwe na muṅwe,	4	
kana, na luthihi?	5	
(A thi ḡivhi)	8	

KHA VHA VHUDZISE ARLI KHOUDU HU 2 (MUSADZI) KHA MBUDZISO 11

- 13. [GARAṬA ḶA U SUMBEDZASC 3]** Garaṭa ḷi ḷi sumbedza tsumbo dza rathi dzo fhambanaho dza tshivhalo tsha zwikambi zwine muthu a nga zwi nwa nga tshifhinga tshithihi..

MUVHUDZISI: KHA VHA IMENYANA U ITELA U FHA TSHIKHALA MUFHINDULI TSHA U SEDZA GARAṬA ḶA U SUMBEDZA.

Kha miṅwedzi ya 12 yo fhirarho, ndi lungana he vha ḡiwana vha tshi khou nwa tshivhalo tshingafho kana u fhira tsha zwikambi nga tshifhinga tshithihi? Naa zwo vha

...

...ḡuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe kana zwo ṭoḡou lingana na ḡuvha ḷiṅwe na ḷiṅwe,	1
Nga vhege,	2
Nga ṅwedzi,	3
Zwiṭuku kha ṅwedzi muṅwe na muṅwe,	4
kana, na luthihi?	5
(A thi ḡivhi)	8

KHA VHA VHUDZISE VHOṬHE

- 14. Kha miṅwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi uri ubva [Phando 2014], naa vho vhuya vha amba nga ha mutakalo wavho na muongi?**

MUVHUDZISI: KHA VHA SEDZE ṆWEDZI MUTHIHI NA WE HA ITIWA INTHAVIWI KHAWO FHEDZI HU VHE KHA ṆWAHA WO FHIRAHO. SA TSUMBO, ARLI INTHAVIWI YO ITIWA NGALUHUHI 2015, VHA SHUMISE [LUHUHI 2014]

Ee	1
Hai	2
(A thi ḡivhi)	8

15. Kha miñwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi uri u bva [Phando 2014], ndi ufho wa vhashumeli vha mutakalo vha re afha fhasi vhe vha amba navho nga ha mutakalo wavho?

MUVHUDZISI: KHA VHA SEDZE ÑWEDZI MUTHIHI NA WE HA ITIWA INTHAVIWI KHAWO FHEDZI HU VHE KHA ÑWAHA WO FHIRAHO. SA TSUMBO, ARLI INTHAVIWI YO ITIWA NGALUHUHI 2015, VHA SHUMISE [LUHUHI 2014]

PHINDULO NNZHI DZI A TENDELWA – KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO

MUVHUDZISI A VHUDZISE: Naa hu na muñwe?

a.	Dokotela zwawe (dokotela)	1
b.	Muḍivhi wa zwa dzilafho jikene (hu sa katelwi wa ñanga ya maño)	2
c.	(Na muthihi wavho)	5
d.	(A thi ḍivhi)	8

16. [GARAṬA ḶA U SUMBEDZASC 4] Kha miñwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi uri u bva [Phando 2014], naa vho vhuya vha kundelwa u wana dzilafho je vha vha vha tshi khou ji ṭoḍa nga ñwambo wa tshiñwe tsha zwiitisi zwo dodombedzwaho garaṭani iji?

MUVHUDZISI: KHA VHA SEDZE ÑWEDZI MUTHIHI NA WE HA ITIWA INTHAVIWI KHAWO FHEDZI HU VHE KHA ÑWAHA WO FHIRAHO. SA TSUMBO, ARLI INTHAVIWI YO ITIWA NGALUHUHI 2015, VHA SHUMISE [LUHUHI 2014]

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 17
Hai	2	→Kha vha ye kha mbudziso 18
(A thi ḍivhi)	8	

17. [HAFHU GARAṬA ḶA U SUMBEDZASC 4] Ndi tshifho tshiitisi kha zwi re garaṭani tshine tsha ṭalutshedza uri ndi ngani vho kundelwa u wana dzilafho?

MUVHUDZISI A VHUDZISE: HU NA TSHIÑWE?

a.	U shaya tshelede ya u badelela dzilafho	01	→Kha vha ye kha mbudziso 19
b.	U sa kona u wana tshifhinga mushumoni	02	
c.	Ndo vha na zwiñwe zwithithisi	03	
d.	Dzilafho je vha vha tshi ṭoḍa jone a ji wanali hune vha dzula hone kana tsini na henefho	04	
e.	Mutevhe wa u lindela ndi mulapfusa	05	
f.	Ho vha hu si na zwickhala zwau vhaledza	06	
g.	Zwiñwe (KHA VHA ZWI ÑWALE)	07	
h.	(A thi ḍivhi)	88	

18. Naa ho vha nga ñwambo wa uri... **KHA VHA VHALELE NṬHA...**

...vho vha vha tshi kona u wana dzilafho je vha vha tshi khou ji ṭoḍa	1
kana, a vho ngo vha na ṭhoḍea ya dzilafho kha miñwedzi ya 12 yo fhiraho?	2
(A thi ḍivhi)	8

19. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 5] Naa hu na tshifhinga tshine vha tshi fhedza vha tshi khou ƙhogomela mirađo ya muƙa, dzikhonani, vhamuhura kana vhañwe vhatu nga ñwambo wa tshiñwe tsha zwiitisi zwi re garaŦani iƙi? Vha songo vhalela na tshithihi tshine vha tshi ita sa tshipiđa tsha mushumo une vha holelwa wone?

MUVHUDZISI: Phindulo ya Ee kha zwiñwe na zwiñwe zwa zwiitisi zwi re kha garaŦa ƙa u sumbedza i tea u sumbedziwa nga khoudu ya 'ee'.

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 20
Hai	2	→Kha vha ye kha mbudziso 21
(A thi ñivhi)	8	

20. Nga u angaredza, ndi iri nngana nga vhedze dzine vha dzi fhedza vha tshi khou ita izwi?

MUVHUDZISI: Arali mufhinduli a tshi fhedza iri dzo fhambanaho vhege inwe na inwe, vha tea u fhindula vha vho sedza tshifhinga nga u tou angaredza nga vhege.

(Nga fhasi ha iri nthihi nga vhege)	55
Iri dza 1-10 nga vhege	1
Iri dza 11-20 nga vhege	2
Iri dza 21-30 nga vhege	3
Iri dza 31-40 nga vhege	4
Iri dza -50 nga vhege	5
U fhira iri dza 50 nga vhege	6
(A thi ñivhi)	88

21. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 6] Kha miñwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi uri u bva [Phando 2014], ndi ƙifhio dzilafho kha o dodombedziwaho garaŦani iƙi ƙe vha ƙi shumisa u itela mutakalo wa vhone vhane?

MUVHUDZISI: Kha vha sedza kha ñwedzi muthihi na une ha khou itiwa inthaviwi khawo, fhedzi u tea u vha wa ñwaha wo fhelaho, tsumbo, arali inthaviwi i tshi khou itiwa nga Luhuhi 2015, vha shumise [Luhuhi 2014]

VHA VHUDZISE: Mañwe ndi afhio?

PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA – KHA VHA ÑWALE KHOUDU DZOŦHE DZO TEAHO

a.	Dzilafho ƙa Akhuphantsha (<i>Acupuncture</i>), ƙa u shumisa dziñelete kha u alafha vhuŦungu muvhilini	1
b.	<i>Acupressure</i>	2
c.	Mishonga ya Tshitshaina	3
d.	Dzilafho ƙa milenzhe (<i>Chiropractics</i>)	4
e.	Dzilafho ƙa marambo na misipha (<i>Osteopathy</i>)	5
f.	Ƙinwe dzilafho ƙi shumiswaho vhudzuloni ha dzilafho ƙa saintifiki (<i>Homeotherapy</i>)	6
g.	Dzilafho ƙa mindahandahane	7
h.	Dzilafho ƙa u dzidzivhadza muhumbulo (<i>Hypnotherapy</i>)	8
i.	Dzilafho ƙa u tsiđulula miređo	9
j.	Dzilafho ƙa nyonyoloso (<i>Physiotherapy</i>)	10
k.	Dzilafho ƙa u ita mutsiko nga minwe fhethu hu re na vhuŦungu, e.g. milenzheni (<i>Reflexology</i>)	11
l.	Dzilafho ƙa tshimuya	12
m.	(Na tshithihi tshazwo)	55
n.	(A thi ñivhi)	88

[GARAŦA LA U SUMBEDZASC 7] Zwino ndi do vhala mutevhe wa ndila ye vha dipfisa zwone kana vha tshenzhela zwone kha vhege yo fhelaho. Kha vha mbudze uri ndi lungana he zwa itea ngaho vhege yo fhelaho uri ...**KHA VHA VHALELE NŦHA...**

	Na luthihi	Zwiŋwe zwifhinga	Vhunzhi ha tshifhinga	Tshifhinga tshoŧhe	(A thi divhi)	
22.	...vha pfe vha na mutsiko?	1	2	3	4	8
23.	...vha konḡelwa nga tshiŋwe na tshiŋwe tshe vha vha tshi tshi ita?	1	2	3	4	8
24.	...vha sa eḡele zwavhuḡi?	1	2	3	4	8
25.	...vho vha vho takala?	1	2	3	4	8
26.	...vho pfa vhe na vhuludu?	1	2	3	4	8
27.	...vho diphina nga vhutshilo?	1	2	3	4	8
28.	...vho vha vho sinyuwa?	1	2	3	4	8
29.	...vho vha vha sa koni u ita tshithu?	1	2	3	4	8

30. **[GARAŦA LA U SUMBEDZASC 8]** Ndi ifhio ya thaidzo dza zwa mutakalo dzi re garaŧani ili ye vha vha nayo kana vha i tshenzhela kha miŋwedzi ya 12 yo fhiraho, ndi uri u bva **[Phando 2014]**? Kha vha bule fhedzi **Jeḡere Jo teaho.**

MUVHUDZISI: Kha vha sedza kha ŋwedzi muthihi na une ha khou itiwa inthaviwi khawo, fhedzi u tea u vha wa ŋwaha wo fhelaho, tsumbo, arali inthaviwi i tshi khou itiwa nga Luhuhi 2015, vha shumise **[Luhuhi 2014]**.

VHA VHUDZISE: Maŋwe ndi afhio?

PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA – KHA VHA ņWALE KHOUDU DZOŦHE DZO TEAHO

a.	Thaidzo dza mbilu	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 31
b.	Mutsiko wa malofha	2	
c.	Thaidzo dza u fema sa asima, kana mufemo u no bva na muludzi	3	
d.	Dziaḡedzhi	4	
e.	Vhuḡungu kha muḡoḡo kana mutsinga	5	
f.	Vhuḡungu ha misipha kana zwinungo zwanḡani	6	
g.	Vhuḡungu ha misipha kana zwinungo milenzheni	7	
h.	Thaidzo dza dangani	8	
i.	Thaidzo dza lukanda	9	
j.	U remiwa nga ḡhohofulu	10	
k.	Vhulwadze ha swigiri	11	
l.	(Na tshithihi tshazwo)	55	→Kha vha ye kha mbudziso 32
m.	(A thi divhi)	88	

31. [HAFHU GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 8] Zwino ndi ifhio ya thaidzo dza mutakalo ye vha vha nayo kana vha i tshenzhela kha miñwedzi ya 12 yo fhiraho ye ya vha thithisa kha mishumo yavho ya ðuvha na ðuvha nga inwe ndila? Kha vha dovhe vha bule leðere lo teaho.

MUVHUDZISI VHA VHUDZISE: Mañwe ndi afhio?

PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA – KHA VHA NŴALE KHOUDU DZOTHE DZO TEAHO

a.	Thaidzo dza mbilu	01
b.	Mutsiko wa malofha	02
c.	Thaidzo dza u fema sa asima, kana mufemo u no bva na muludzi	03
d.	Dzialedzhi	04
e.	Vhuṭungu kha muṭoḍo kana mutsinga	05
f.	Vhuṭungu ha misipha kana zwinungo zwanḍani	06
g.	Vhuṭungu ha misipha kana zwinungo milenzheni	07
h.	Thaidzo dza dangani	08
i.	Thaidzo dza lukanda	09
j.	U remiwa nga ṭhohofulu	10
k.	Vhulwadze ha swigiri	11
l.	(Na tshithihi tshazwo)	55
m.	(A thi ðivhi)	88

32. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 9] Naa vha nayo kana vho no vhuya vha vha na inwe ya thaidzo dza mutakalo dzo dodombedziwaho garaṭani iji. ARALI VHA TSHI RI EE, naa zwi khou itea zwino kana zwo itea tshifhinga tsho fhiraho?

Ee, zwi khou itea zwino	1
Ee, tshifhinga tsho fhiraho	2
Hai, na luthihi	3
(A thi ðivhi)	8

33. Kha vha mbudze uri ndi lungana he ha vha na khuḍano khulwane vhukati ha vathu vha dzulaho muṭani wa havho musi vha tshi khou aluwa?

Misi yoṭhe	1
Kanzhi	2
Tshinwe tshifhinga	3
Zwo vha zwi sa sokou itea	4
Na luthihi	5
(A thi ðivhi)	8

34. Kha vha mbudze uri ndi lungana he muṭa wa havho wa tshenzhela vhukonḍi vhuhulu ha masheleni musi vha tshi khou aluwa?

Misi yoṭhe	1
Kanzhi	2
Tshinwe tshifhinga	3
Zwo vha zwi sa sokou itea	4
Na luthihi	5
(A thi ðivhi)	8

NDIVHO NA KUHUMBULELE NGA HA EBOLA

Zwino ndi do vha vhudzisa dziñwe mbudziso nga ha tshitzhili tsha Ebola.

35. Nga u angaredza, naa vha nga ri ndivho yavho ya tshitzhili tsha Ebola i kha tshiimo tshifho??

Ndivho khulwane	1	→Kha vha ye kha mbudziso 37
Ndivho sa zwezwo	2	
Thi tou divha zwi ngafho	3	
Thi divhi tshithu na luthihi	4	→Kha vha vhudzise mbudziso36
(A thi divhi)	8	

36. Naa vho no vhuya vha pfa nga tshitzhili tsha Ebola?

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso37
Hai	2	Kha vha tingeledze khou ya "Thiathu pfa nga ha Ebola" kha mbudziso dzothe dzo salaho kha modulu uyu (mbudziso 37-Q.54)

37. Ndi lifhio la mashango a tevhelaho he ha vhigiwa tshivhalo tsha nthesa tsha zwiwo zwa Ebola zwenezwino?

Afrika Tshipembe	1
Nigeria	2
Liberia	3
United States of America	4
(A thi divhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

38. Ndi zwiwo zwi ngana zwo vhigiwaho zwa Ebola kha la Afrika Tshipembe nwaha wo fhelaho?

A hu na zwiwo zwo vhigiwaho	1
Zwiwo zwa vhukati ha 1 na 10	2
Zwiwo zwa vhukati ha 10 na 100	3
Zwiwo zwa vhukati ha 100 na 1000	4
Zwiwo zwi fhiraho 1000	5
(A thi divhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

39. Ndi tshifhio tsha izwi tevhelaho tshine tsha vha tsumbadwadze dza u thoma dza Ebola

Mufhiso, tshineto, u rema ha misipha, u reñwa nga thoho, zwilonda mukuloni na lugubo	1
U bva malofha	2
Zwizwimbo, dzhondisi na tshineto	3
Vhutungu ha khanani, dzungu na u divhitha ha mbilu	4
U vha na muvhili muhulu, u reñwa nga thoho na u fhufhurea nga mavhudzi	5
(A thi divhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

40. Naa tsumbadwadze dzi vhone lini nga murahu ha u kavhiwa?

Kha d̥uvha j̥ithihi	1
Maḍuvhani a vhukati ha 1 na 21	2
Vhukati ha vhege dza 3 na ṅwedzi	3
Miṅwedzi ya vhukati ha 1 – 3	4
Nga murahu miṅwedzi i no fhira miraru	5
(A thi d̥ivhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

41. [GARAḶA ḶA U SUMBEDZASC 10] Naa muthu a nga kavhiwa hani nga Ebola?

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

a.	Vhukwamani na malofha kana zwiluḍi zwa muvhili, sa muḵambuluwo, zwa muthu o kavhiwaho	1
b.	U hoṭola na u atsamula ha nga muthu o kavhiwaho	2
c.	U shumisa tshidzulo tshithihi tsho shumiswaho nga muthu o kavhiwaho	3
d.	Vhukwamani na mutumbu wa muthu o lovhaho nga u kavhiwa nga Ebola	4
e.	Zwoṭhe zwi re afho ṅtha	5
f.	Na tshithihi tsha zwi re afho ṅṅha	6
g.	(A thi d̥ivhi)	8
h.	(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

42. Ndi tshifhio tsha zwigwada zwi tevhelaho tshine tsha vha khomboni khulwane ya u nga kavhiwa nga Ebola?

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

a.	Vhashumeli vha ndondolo ya mutakalo	1
b.	Vharengisamuvhili	2
c.	Miraḍo ya miṭa ya muthu o kavhiwaho nga Ebola	3
d.	Muṅwe na muṅwe tshitshavhani hune ha vha na Ebola	4
e.	Vhafhalali vha bvaho Nigeria, Zimbabwe, Mozambique na Zambia	5
f.	(A thi d̥ivhi)	8
g.	(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

43. Naa vha vhona khonadzeo i ngafhani ya uri vhone kana muṅwe muthu muḵani wavho a nga kavhiwa nga tshitzhili tsha Ebola – Khonadzeo khulwanesa, sa zwezwo, a hu na khonadzeo yazwo kana a zwi konadzei na luthihi?

Khonadzeo khulwane	1
Khonadzeo ṭhukhu	2
A zwi konadzei	3
A zwi konadzei na luthihi	4
(A thi d̥ivhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

44. Ndi tshini tshi re tsini na kuhumbulele kwavho malugana na tshitzhili tsha Ebola – i nga si vuwe yo swika Afrika Tshipembe, hu ɔo vha na zwiwo zwiɔuku zwayo Afrika Tshipembe, kana hu ɔo vha na zwiwo zwinzhi zwayo Afrika Tshipembe?

I nga si vuwe yo swika Afrika Tshipembe	1
Hu ɔo vha na zwiwo zwi si gathi Afrika Tshipembe	2
Hu ɔo vha na zwiwo zwinzhi Afrika Tshipembe	3
(A thi ɔivhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

45. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 11] Kha rali muŋwe muraɔo wa tshitshavha tsha havho u vha vhudza zwauri o kavhiwa nga tshitzhili tsha Ebola. Naa vha nga nyanyuwa hani, vha nga ... KHA VHA VHALELE NŦA...

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOŦHE ZWO TEAHO.

a.	Kombetshedza uri uyo muthu a bve tshitshavhani	1
b.	Isa uyo muthu ha maine wa sialala	2
c.	Thusa kha u onga uyo muthu uri a fhole	3
d.	Thusa uyo muthu nga u nekedza muŦa wa uyo zwiŋiwa kana tshelede	4
e.	Vhidza ambuŋentsi	5
f.	Isa uyo muthu kijiniki kana vhuongeloni	6
g.	Mu thivhela uri a songo vhuya a vha na vhukwamani na tshitshavha	7
h.	Tevhedza ndaela dzoŦhe dza mushumeli wa ndondolo ya mutakalo	8
i.	Nea uyo muthu mushonga wa duda	9
j.	Zwiŋwe (KHA VHA BULE)	10
k.	A tho ngo ita tshithu	11
l.	(Thiathu pfa nga ha Ebola)	99

46. Ndi tshifhio tsha u thoma tshine vhatu vha tea u tshi ita musi vha wanulusa uri vho kavhiwa nga tshitzhili tsha Ebola?

Vha vhudze khonani kana muraɔo wa muŦa	1
Vha songo sendela kha vhaŋwe vhatu	2
Kha vha ye u wana thuso kijiniki	3
Kha vha awele mbeteni	4
Vha songo ya dzimbulungoni kana mishumo ya mbulungo	5
(A thi ɔivhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

47. Naa vha vhona u nga vha ndaulo vha khou ita zwi fhiraho zwo linganaho, zwo linganaho, zwiɔuku kana zwiɔukusa u khwaŦhisa uri Afrika Tshipembe ɔo tshireledzea kha tshitzhili tsha Ebola?

U fhirisa zwo zwinganaho	1
Zwo linganaho	2
Zwiɔuku	3
Zwiɔukusa	4
(A thi ɔivhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

[GARAŦA LA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana u swika ngafhi na zwitatamennde zwi tevhelaho nga ha tshitzhili tsha Ebola?

	Ndi tendelana nazwo tshoŧhe	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoŧhe	(A thi divhi)	(Thiathu pfa nga ha Ebola)
48. Tshitzhili tsha Ebola tshi vhanga lufu misi yoŧhe.	1	2	3	4	5	8	9
49. Sisiteme ya ndondolo ya mutakalo ya Afrika Tshipembe i kona u langa zwiwo zwa Ebola.	1	2	3	4	5	8	9
50. U endela fhethu hure na khombo khulwane ya Ebola hu tea u iledziwa.	1	2	3	4	5	8	9

51. Arali vha vha na tsumbadwadze dza Ebola, vha tea u lindela tshifhinga tshi ngafhani uri phanḁa ha musi vha tshi nga ḁoḁa dzilafho?

Duvha	1
Maḁuvha mararu	2
Vhege	3
Vhege mbili	4
Vhege tharu	5
U fhira vhege tharu	6
Ndi nga si ḁoḁe dzilafho	7
(A thi divhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

52. Naa vha nga amba na nnyi nga ha vhulwadze havho arali vha ḁiwana vha na Ebola?

Shaka	1
Dzikhonani	2
Mushumi wa ndondolo ya mutakalo	3
Kijiniki	4
Vhanwe (KHA VHA BULE)	5
Na muthihi	6
(A thi divhi)	8
(Thiathu pfa nga ha Ebola)	9

53. **Vhathu vha guda nga ha tshitzhili tsha Ebola kha zwiko zwo fhambanaho. Kha vha bule uri ndi tshifhio tsha zwiko zwi tevhelaho tshine vha tshi shumisa u wana mafhungo nga ha vhulwadze.**

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

a.	Gurannḁa	1
b.	Dzimamazini	2
c.	Mafhungo a thelevishini kha tshizitshi tshapo tsha thelevishini (SABC, e.tv)	3
d.	Mafhungo a thelevishini zwiitshi zwa dzitshaka zwa thelevishini (u fana na CNN, BBC, Al Jazeera)	4
e.	Mafhungo a radio	5
f.	Inthanete/luṱingothendeleki/ email/ social media (twitter, mixit, facebook etc.)	6
g.	U amba na mashaka/dzikhonani/vhahura/vhashumingavho	7
h.	Zwiṱwe (KHA VHA BULE)	8
i.	(Na tshithihi tsha zwi re afho nṱha)	9
j.	(Thiathu pfa nga ha Ebola)	99

54. **Ndi tshifhio tsha zwiko zwa mafhungo zwi tevhelaho tshine vha nga tshi fhulufhela nga maanḁa nga u vha nekedza mafhungo nga ha Ebola?**

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

a.	Muvhuso wa Afrika Tshipembe	1
b.	Muhasho wa Mutakalo	2
c.	Madokotela, vhaongi na vhashumeli vha ndondolo ya mutakalo	3
d.	Vhomaine vha sialala	4
e.	Maongelo	5
f.	Dzikijiniki	6
g.	Vhorasaintsi	7
h.	Madzangano a dzitshakatshaka a shumaho na zwa mutakalo	8
i.	Vhoramafhungo (TV, radio, dzikhurannḁa)	9
j.	Dzikhonani na mireḁo ya muṱa	10
k.	Vhaṱwe (KHA VHA BULE)	11
l.	Na muthihi wavho	12
m.	(A thi ḁivhi)	88
n.	(Thiathu pfa nga ha Ebola)	99

VHUTSHINYI NA VHUTSIRELEDZI

Zwino ndi khou ṱoḁa u vha vhudzisa dziṱwe mbudziso nga ha kuhumbulele kwavho malugana na vhutshinyi na vhutsireledzi.

55. **Naa vhone kana muṱwe muraḁo wa muṱa wavho o no vhuya a pwashelwa kana u pondiwa kha miṱwaha miṱanu yo fhiraho?**

Ee	1
Hai	2
(A thi ḁivhi)	8

56. Naa vha dipfa vho tsireledzea kana vha songo tsireledzea zwi ngafhani vhunzhi ha maḁuvha?

Ndo tsireledzea nga maanḁa	1
Ndo tsireledzea	2
Vhukati ha u tsireledzea na u sa tsireledzea	3
Ndi songo tsireledzea	4
Ndi songo tsireledzea na luthihi	5
(A thi ḁivhi)	8

57. Naa vha pfa vho tsireledzea kana u sa tsireledzea zwi ngafhani musi vha tshi khou tshimbila vha vhoḁhe kha vhupo uhu masiari?

Ndo tsireledzea nga maanḁa	1
Ndo tsireledzea sa zwezwo	2
Ndi songo tou tsireledzea zwiḁuku	3
Ndi songo tsireledzea na luthihi	4
(A thi ḁivhi)	8

58. Naa vha pfa vho tsireledzea kana u sa tsireledzea zwi ngafhani musi vha tshi khou tshimbila vha vhoḁhe kha vhupo uhu musi ḁo kovhela?

Ndo tsireledzea nga maanḁa	1
Ndo tsireledzea sa zwezwo	2
Ndi songo tou tsireledzea zwiḁuku	3
Ndi songo tsireledzea na luthihi	4
(A thi ḁivhi)	8

59. Ndi lu ngana hune vha vhilaedzwa nga khonadzeo ya uri vha ḁo pwashelwa?

Tshifhinga tshoḁhe	1	} Kha vha vhudzise mbudziso 60
Zwiḁwe zwa zwifhinga	2	
A si tshifhinga tshoḁhe	3	
Na luthihi	4	→Kha vha ye kha mbudziso 61
(A thi ḁivhi)	8	→Kha vha ye kha mbudziso 61

60. Naa u vhilaela uhu nga ha uri muḁi wavho u nga pwashelwa zwi kwama khwaḁithi ya vhutshilo havho nga maanḁa, sa zwezwo kana a zwi kwami khwaḁithi ya vhutshilo havho?

Zwi kwama khwaḁithi ya vhutshilo havho nga maanḁa	1
Zwi kwama khwaḁithi ya vhutshilo havho zwiḁuku	2
A zwi kwami khwaḁithi ya vhutshilo havho na luthihi	3
(A thi ḁivhi)	8

61. Ndi lungana hune vha ḁiwana vha tshi khou vhilaedzwa nga uri vha nga vha tshipondwa tsha vhutshinyi ha dzikhakhathi?

Tshifhinga tshoḁhe	1	} Kha vha vhudzise mbudziso 62
Zwiḁwe zwa zwifhinga	2	
A si tshifhinga tshoḁhe	3	
Na luthihi	4	→Kha vha ye kha mbudziso 63
(A thi ḁivhi)	8	→Kha vha ye kha mbudziso 63

62. Naa u vhilaela uhu nga ha uri vha nga vha tshipondwa tsha vhutshinyi ha dzikhakhathi zwi kwama khwalithi ya vhutshilo havho nga maanḁa, sa zwezwo kana a zwi kwami khwalithi ya vhutshilo havho.?

Zwi kwama khwalithi ya vhutshilo havho nga maanḁa	1
Zwi kwama khwalithi ya vhutshilo havho zwiṭuku	2
A zwi kwami khwalithi ya vhutshilo havho na luthihi	3
(A thi ḁivhi)	8

63. Naa vha vhona u nga vhutshinyi vhuṑoni uhu ho engedzea, fhungudzea kana a vhu athu shanduka kha ṅwaha wo fhiraho?

Ho engedzea nga maanḁa	1
Ho engedzea zwiṭuku	2
Vhu kha ḁi tou fana	3
Ho fhungudzea zwiṭuku	4
Ho fhungudzea nga maanḁa	5
(A thi ḁivhi)	8
A huna khetho yo teaho (a hu na thaidzo dza vhutshinyi fhano)	9

64. Arali vho vha vhe tshipondwa tsha vhutshinyi vha tshi ṭoḁa vhulamukanyi, vho vha vha tshi nga ya kha nnyi u itela u wana thuso?

Maine wa sialala	1
Khamphani ya tsireledzo ya phuraivete	2
Mapholisa	3
Dzangano ḁa tshitshavha (foramu ya tshipholisa ya lushaka, dzangano ḁa vhalimi, tshigwada tsha vhurereli, na zwiṅwe)	4
Miraḁo ya tshitshavha (dzikhonani, vhahura, na vhaṅwe)	5
Vhaṅwe (kha vha bule)	6
(A thi ḁivhi)	8

Musi hu tshi itea vhutshinyi, vhañwe vhathu vha sedza kha zwiko zwinzhi ng anđani ha mapholisa u itela u wana thuso.

[GARAŦA LA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana na zwitatamennde zwi tevhelaho u swika ngafhi?

	Ndi tendelana nazwo tshoŧhe	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoŧhe	(A thi ñivhi)	
65.	Zwo luga uri mirađo ya tshitshavha i rwe muhumbulelwa wa vhutshinyi.	1	2	3	4	5	8
66.	Vhathu vhane vha vhulaha mavemu o ñitamaho nga zwiŧhavhane a vhongo tea u vhonwa mulandu	1	2	3	4	5	8
67.	Tshiñwe tshifhinga zwi vha zwo TEA uri vhathu vha ñidzhiele mulayo zwanđani zwavho arali vha tshi vhona u nga mapholisa a vha koni u vha tsireledza.	1	2	3	4	5	8
68.	A zwi thusi u nekedza muhumbulelwa wa vhutshinyi mapholisani ngauri hezwo zwi nga si ite uri hu vhe na vhulamukanyi.	1	2	3	4	5	8
69.	Tshitshavha tshiñwe na tshiñwe tshi tea u ñidzudzanya u itela tsireledzo kha mavemu naho mapholisa vha sa tendelani nazwo.	1	2	3	4	5	8

FHULUFHELO KHA VHULAMUKANYI

Zwino ndi tama u vha vhudzisa dziñwe mbudziso nga ha uri vha vhona dziñwe nđila dzo khakhea u swika ngafhi.

Kha vha mbudze uri zwo khakhea zwi ngafhani u ...VHA VHALELE NŦHA...

	A zwo ngo khakhea na luthihi	Zwo khakhea zwiŧuku	Zwo khakhea	Zwo khakhea tshoŧhe	(A thi ñivhi)	
70.	...u ita mbilo yo kalulaho kana ya mazwifhi kha ndindakhombo?	1	2	3	4	8
71.	...u renga tshiñwe tshithu tshine vha humbula uri tshi nga vha tsho tou tswiwa?	1	2	3	4	8
72.	...u ita pfuka mulayo wa badani sa u reila nga luvhilo lwa nŧha kana u pfuka roboto yo tswuka?	1	2	3	4	8

Zwino kha ri ri vho vha vha tshi nga ita tshiñwe tsha izwi fhana Afrika Tshipembe. Kha vha mbudze uri khonadzeo ndi nngafhani ya uri vha fariwe nahone vha kaidziwe arali vha ...VHA VHALELE NTHA ...

	A zwi konadzei na luthihi	A zwi konadzei	Khonadzeo tshuhuku	Khonadzeo khulwane	(A thi divhi)
73. ... ita mbilo yo kalulaho kana ya mazwifhi kha ndindakhombo?	1	2	3	4	8
74. ...renga tshiñwe tshithu tshine vha humbula uri tshi nga vha tsho tou tswiwa?	1	2	3	4	8
75. ... pfuka mulayo wa badani sa u reila nga luvhilo lwa nthha kana u pfuka roboto yo tswuka?	1	2	3	4	8

TSHIPHOLISA

Zwino dziñwe mbudziso nga ha tshipholisa Afrika Tshipembe.

76. Musi vho sedza zwothe zwine mapholisa vha tea u zwi ita, naa vha nga ri vha khou mushumo wavhudi kana a si wavhudi?

Mushumo wavhudi nga maanda	1
Mushumo wavhudi	2
Vhukati ha wavhudi na u si wavhudi	3
A si mushumo wavhudi	4
Mushumo u si wavhudi na luthihi	5
(A thi divhi)	8

77. Kha miñwaha ya 2 yo fhiraho, naa mapholisa vha Afrika Tshipembe vho vhuya vha vha da khavho, vha vha imisa kana vha ita vhukwamani vhukene na vhone?

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 78
Hai	2	→Kha vha ye kha mbudziso 79
(A thi divhi)	8	

78. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 13] Naa vho fushea kana u sa fushea zwi ngafhani ngandila ye mapholisa vha vha fara ngayo musu izwi zwi tshi itea lwa u fhedza?

Ndo fushea nga maanda	1
Ndo fushea	2
Vhukati ha u fushea na u sa fushea	3
A tho ngo fushea	4
A tho ngo fushea na luthihi	5
(A thi divhi)	8

KHA VHA VHUDZISE DZOTHE

Zwino dziñwe mbudziso nga ha uri mapholisa vha Afrika Tshipembe vha fara zwipondwa zwa vhutshinyi u lingana kana hai. Kha vha fhindle u ya nga he vha zwi pfisa zwone kana zwe vha zwi tshenzhelisa zwone.

79. Musi zwipondwa zwi tshi pota vhutshinyi, naa vha vhona u nga mapholisa vha fara vhapfumi nga ndila mmbi, vhashai ngandila mmbi, kana vhapfumi na vhashai vha farwa u fana?

Vhapfumi vha farwa ngandila mmbi	1
Vhashai vha farwa ngandila mmbi	2
Vhapfumi na vhashai vha farwa u fana	3
(A thi divhi)	8

80. Hafhu musu zwipondwa zwi tshi poda vhutshinyi, naa vha vhona u nga mapholisa vha fara vhañwe vhatu ngandila mmbi nga ñwambo wa muraho kana lushaka kana muñwe na muñwe u farwa u fana?

Vhatshena, Vhaindia na Vhakhajadi vha Afrika Tshipembe vha farwa nga ndila mmbi u fhira vharema vha Afrika Tshipembe	1
Vharema vha Afrika Tshipembe vha farwa nga ndila mmbi u fhira dziñwe tshaka	2
Muñwe na muñwe u fawa u fana hu sa sedzi murafho kana lushaka	3
(A thi divhi)	8

81. [GARAJA LA U SUMBEDZASC 14] U ya nga he vha zwi pfisa zwone kana nga tshenzhemo yavho naa vha vhona u nga mapholisa vha khou kona zwi ngafhani u thivhela vhutshinyi Afrika Tshipembe hu re na dzikhakhathi kana hu re na mishushedzo. Kha vha nange phindulo yavho kha tshikalo hune 0 ya amba uri vha khou kundelwa tshothe ngeno 10 i tshi amba uri vha kona tshothe.

Vha khou kundelwa tshothe	Vha khou kona tshothe	(A thi divhi)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88

82. [HAFHU GARAJA LA U SUMBEDZASC 14] Naa vha vhona mapholisa vha tshi kona u swika ngafhi u fara vhatu vho pwashaho miqini Afrika Tshipembe?

Vha khou kundelwa tshothe	Vha khou kona tshothe	(A thi divhi)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88

83. [GARAJA LA U SUMBEDZASC 15] Arali vhutshinyi ha dzikhakhathi kana u pwashelwa muqini hu tshi nga itea tsini na hune vha dzula hone ha vhidziwa mapholisa vha vhona u nga vha nga ongolowa kana u ÷avhanya zwi ngafhani u swika fhethu afho fhethu ho iteaho tshiwo? Kha vha nange phindulo yavho kha tshikalo hune 0 ya amba uri u ongolowa nga maandã ngeno 10 i tshi amba u ÷avhanya nga maandã.

U ongolowa nga maandã	U ÷avhanya nga maandã	(A thi divhi)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
(Vhutshinyi ha dzikhakhathi na/kana zwa u pwasha miqini a zwi itei hune nda dzula hone)		55

Zwino dziñwe mbudziso nga ha musi mapholisa vha tshi shumana na vhutshinyi sa zwa u pwasha muḍini kana vhutshinyi ha u rwa.

84. U ya nga he vha zwi pfisa zwone kana tshenzhemo yavho ndi lu ngana hune vha nga ri mapholisa Afrika Tshipembe vha fara vhatu nga t̄honifho? Naa vha nga ri ..

...na luthihi	1
A si kanzhi	2
Kanzhi	3
Misi yoṭhe	4
(A thi ḍivhi)	8

85. Ndi lungana hune vha nga ri mapholisa vha ita tsheo kwadzo, dzi sa dzhii sia kha milandu ine vha shuma nayo? Naa vha nga ri...

...na luthihi	1
A si kanzhi	2
Kanzhi	3
Misi yoṭhe	4
(A thi ḍivhi)	8

86. Musi vha tshi shumana na vhatu Afrika Tshipembe, ndi lungana hune vha nga ri mapholisa kanzhi vha t̄lutshedza tsheo na nyito dzavho musi vho humbelwa u ita ngauralo? Naa vha nga ri...

...na luthihi	1
A si kanzhi	2
Kanzhi	3
Misi yoṭhe	4
(A hu na ane a humbela mapholisa u t̄lutshedza tsheo na nyito dzavho)	5
(A thi ḍivhi)	8

Zwino dziñwe mbudziso nga ha mushumo wavho malugana na tshipholisa Afrika Tshipembe. Kha vha tshumise tshikalo itshi hune 0 ya amba uri a si mushumo wavho na luthihi ngeno 10 i tshi amba uri ndi mushumo wavho tshoṭhe.

87. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 16] Naa ndi mushumo wavho zwi ngafhani uri vha tikedze tsheo dzo itiwaho nga mapholisa naho vha sa tendelani nadzo?

A si mushumo wanga na luthihi	Ndi mushumo wanga tshoṭhe										(A thi ḍivhi)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88										

88. [HAFHU GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 16] Naa ndi mushumo wavho zwi ngafhani u ita zwine mapholisa vha vha vhudza uri vha ite zwone naho musi vha sa pfesesi kana u tendelana na zwiitisi?

A si mushumo wanga na luthihi	Ndi mushumo wanga tshoṭhe										(A thi ḍivhi)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88										

89. [HAFHU GARAŦA  A U SUMBEDZASC 16] Naa ndi mushumo wavho zwi ngafhani uri vha ite zwine mapholisa vha ri vha ite zwone naho vha sa takaleli n ila ine vha vha fara ngayo?

A si mushumo wanga na luthihi										Ndi mushumo wanga tsho�e		(A thi �ivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

[GARAŦA  A U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani na tshi we na tshi we tsha zwitatamennde zwi tevhelaho nga mapholisa Afrika Tshipembe.

	Ndi tendelana nazwo tsho�e	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tsho�e	(A thi �ivhi)	
90.	Kanzhi mapholisa vha pfesesa ppanelo na vhukhaxhi nga n�ila ine nda zwi pfesesa ngayo	1	2	3	4	5	8
91.	Mapholisa vha imela ppanelo dza ndeme kha vhatu vha ngaho sa n�e	1	2	3	4	5	8
92.	Kanzhi ndi tikedza zwine mapholisa vha ita zwone	1	2	3	4	5	8
93.	Tsheo na nyito dza mapholisa dzi �u�uwedzi nga mutsiko u bvaho kha mahoro a polotiki na vhorapolotiki	1	2	3	4	5	8

94. [GARAŦA  A U SUMBEDZASC 17] Ndi lungana hune vha vhona u nga mapholisa vha Afrika Tshipembe vha  anganedza tshan anguvhoni? Kha vha nange phindulo yavho kha tshikalo hune 0 ya amba uri na luthihi ngeno 10 i tshi amba uri misi yo e.

Na luthihi										Misi yo�e		(A thi �ivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

DZIKHOTHE

Zwino ndi do vha vhudzisa dzimbudziso nga ha dzikhothe dza Afrika Tshipembe dzine dza shumana na vhutshinyi sa ha pwasha miqini khathihi na ha u rwa. Hafhu kha vha fhindlele u ya nga zve vha zwi pfisa zwone kana tshenzhemo yavho.

95. Musi vho sedza zwithu zwothe zwine dzikhothe dza lavhelelwa u zwi ita, naa vha nga ri dzi khou ita mushumo wavhuqi kana u si wavhuqi?

Mushumo wavhuqi nga maanda	1
Mushumo wavhuqi	2
Vhukati ha wavhuqi na u si wavhuqi	3
Mushumo u si wavhuqi	4
Mushumo u si wavhuqi na luthihi	5
(A thi divhi)	8

96. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 17] Kha vha mbudze uri ndi lungana hune vha vhone u nga dzikhothe dzi ita vhukhaki vhune ha fhedza vho vhofoholola vhatu vha re na mulandu. Kha vha shumise garaṭa ili hune 0 ya amba uri na luthihi ngeno 10 i tshi amba uri misi yothe.

Na luthihi											Misi yothe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

97. [HAFHU GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 17] Ndi lungana hune vha vhona u nga dzikhothe dzi ita tsho kwadzo, dzi sa dzhii sia u ya nga vhuṭanzi vhu re hone phanda havho?

Na luthihi											Misi yothe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

Zwino dzimbudziso nga ha zwikhala zwa vhatu vho fhambanaho Afrika Tshipembe zwa uri vha wanale mulandu kha vhutshinyi he vha si vhu ite.

98. Kha ri sedza vhatu vhavhili – muṅwe ndi mupfumi, muṅwe ndi mushai –muṅwe na muṅwe u ya kotho, vho farela vhutshinyi vhu fanaho he vha si vhu ite. Ndi nnyi ane vha vhona u nga hu na khonadze ya uri a waniwe a na mulandu?

Hu na khonadzeo ya uri mupfumi a waniwe mulandu	1
Hu na khonadzeo ya uri mushai a waniwe mulandu	2
Hu na khonadzeo ya uri vhuvhili havho vha waniwe mulandu	3
(A thi divhi)	8

99. Zwino kha ri ri vhatu vhavhili vha mirafho kana tshaka dzo fhambanaho vha ya kotho, vho farelwa vhutshinyi vhu fanaho he vha si vhu ite. Ndi ufho ane vha vhona u nga hu na khonadze ya uri a waniwe a na mulandu?

Mutshena, Muindia na Mukhaji wa Afrika Tshipembe a nga wanala mulandu u fhirisa Murema wa Afrika Tshipembe	1
Murema wa Afrika Tshipembe a nga wanala mulandu u fhirisa wa muṅwe murafho	2
Muṅwe na muṅwe a nga wanala mulandu hu sa sedzi murafho kana lushaka	3
(A thi divhi)	8

Zwino mbudziso nga ha vhahaṭuli na zwithu zwine vha nga zwi ita kana zwine vha nga si zwi ite.

100. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 17] Vha tshi khou shumisa garaṭa iḲI kha vha mbudze uri ndi lungana hune vha nga vhahaṭuli Afrika Tshipembe vha nga ṭanganedza tshanḍa nguvhoni?

Na luthihi											Misi yoṭhe	(A thi ḍivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

[GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedza u zwi ngafhani na tshiṅwe na tshiṅwe tsha zwiṭatamennde zwi tevhelaho nga Afrika Tshipembe ano maḍuvha?

	Ndi tendelana nazwo tshoṭhe	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoṭhe	(A thi ḍivhi)
101. Dzikhothe kanzhi dzi tsireledza madzangalelo a vhapfumi na vha re na maanḍa u fhirisa a vhatu zwavho.	1	2	3	4	5	8
102. Vhatu vha pfukaho mulayo vha tea u wana zwigwevho zwa vhuhali u fhira zwine zwa vha ngaho ano maḍuvha.	1	2	3	4	5	8
103. Muṅwe na muṅwe u tea u tikedza tsheo ya u fhedza ya dzikhothe.	1	2	3	4	5	8
104. Milayo yoṭhe i tea u tevhedzwa	1	2	3	4	5	8
105. U ita tshithu tsho fanelaho tshiṅwe tshifhinga zwi amba u pfuka mulayo.	1	2	3	4	5	8
106. Tsheo na nyito dza khothe dzi ṭuṭuwedziwa zwinzhi nga mutsiko wa mahoro a polotiki kana vhorapolotiki.	1	2	3	4	5	8

107. Vhatu vha na kuhumbulele kwo fhambanaho nga ha zwigwevho zwine zwa tea u fhiwa vhatshinyi. Kha ri dzhie sa tsumbo mulandu wa munna wa miṅwaha ya 25 we a waniwa mulandu wa pwasha muḍini lwa vhuvhili. Ndi tshifhio tsha zwigwevho zwi tevhelaho tshine vha vhona tsho mu tea?

U valelwa kothoni	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 108
Tshigwevho tsho fhahewaho	2	
Ndifhiso	3	Kha vha ye kha mvulatswinga phanḍa ha mbudziso 109
Tshumelo ya tshitshavhani	4	
Tshigwevho tshiṅwe na tshin.we	5	
(A thi ḍivhi)	8	

108. Ndi ifhio ya dzi phindulo ine ya vha tsinisa na vhulapfu ha tshifhinga tshine vha vhona o tea u tshi fhedza kothoni?

Miñwedzi ya 1-3	1
Miñwedzi ya 4-6	2
Miñwedzi ya 7-11	3
Tshi no toḽa u swika ñwaha muthihi (1)	4
Tshi no toḽa u swika miñwaha mivhili (2)	5
Tshi no toḽa u swika miñwaha ya 3	6
Tshi no toḽa u swika miñwaha ya 4	7
Tshi no toḽa u swika miñwaha ya 5	8
Miñwaha ya 6-10	9
Miñwaha i no fhira ya 10	10
(A thi ñivhi)	88

Zwineo mbudziso nga ha zwine vha nga ita arali vho vha tshi nga vha ḽhanzi vhe vhoḽhe ya vhutshinyi.

109. Kha ri ri vho vha vhe nḽa vha vhona muñwe muthu a tshi sukumedzela munna fhasi a mbo mu tswela tshipatshi tshawe. Ndi ngafhani khanadzeo ya uri vha nga vhidza mapholisa.? Naa zwi nga si konadzee, a si khonadzeo khulwane kana ndi khonadzeo khulwane?

... na luthihi a zwi konadzei,	1
Zwi nga si tou konadzea,	2
I hone khonadzeo,	3
Kana, khonadzeo khulwane?	4
(A thi ñivhi)	8

110. Naa lutamo lwavho lu nga vha lungafhani lwa uri vha sumbe muthu o itaho izwi? Naa vha nga si zwi tame na luthihi, vha nga si tou zwi tama kana vha nga zwi tama tshoḽhe?

...ndi nga si zwi tame na luthihi,	1
Ndi nga si tou zwi tama,	2
Ndi nga zwi tama,	3
Kana, ndi nga zwi tama tshoḽhe?	4
(A thi ñivhi)	8

111. Zwino vha nga zwi tama u swika ngafhi u fha fhuḽanzi kotho khudanononi na muhumbulelwa? Naa vha nga si zwi tame na luthihi, vha nga si tou zwi tama kana vha nga zwi tama tshoḽhe?

... ndi nga si zwi tame na luthihi,	1
Ndi nga si tou zwi tama,	2
Ndi nga zwi tama,	3
Kana, ndi nga zwi tama tshoḽhe?	4
(A thi ñivhi)	8

Zwino ri tama u vha vhudzisa dziñwe mbudziso nga dzikhothe kha shango. Hezwi a si zwa dzikhothe dza vhutshinyi fhedzi hu katelwa kotho dza madzhiḽiraḽa, dza mahosi na dza magota, kotho khulwane sa Kotho ya Ndayotewa, na dziñwe kotho dzo khetheaho.

112. U bva nga 1994 naa vho no tshenzhela kotho dza Afrika Tshipembe malugana na nyimele ya vhone vhane, kana u thusa khonani kana shaka?

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 113
Hai	2	→Kha vha ye kha mbudziso 115
(A thi ñivhi)	8	

113. Ndi kha khothe ifhio he muraḁo wa muḁa kana khonani yavho a ya khayoy?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA DZIPHINDULO NṲHA. PHINDULO NZHI DZO TENDELWA

a.	Khothe ya Ndayotewa	1
b.	Khothe khulwane ya Khaḁhululo	2
c.	Khothe khulwane	3
d.	Khothe yo khetheaho ya muthelo wa mbuelo	4
e.	Khothe ya pfanelo dza vhashumi na ya khaḁhululo	5
f.	Khothe ya ḁhalano	6
g.	Khothe ya mbilo ya mavu	7
h.	Vhulamukanyi ha zwa maḁi	8
i.	Khomishini ya Ngoho na vhupfumedzani (TRC)	9
j.	Khothe ya madzhisiḁaraḁa	10
k.	Khothe ya mbilo ya milandu miḁuku	11
l.	Khothe ya tshitshavha/Khothe ya ḁisela	12
m.	Khothe ya ndinganyelo	13
n.	Khothe ya vhulamukanyi kha vhana	14
o.	Khothe ya milandu ya u unḁa	15
p.	Khothe ya vhutshinyi ha zwa vhudzekani	16
q.	Khothe ya vhana	17
r.	Khothe ya mahosi na magota	18
s.	Khomishini ya vhupfumedzani (CCMA)	19
t.	Dziḁwe (KHA VHA BULE)	20
u.	(A thi ḁivhi)	88

114. [GARAḁA ḁA U SUMBEDZASC 13] Naa vho fushea kana u sa fushea zwi ngafhani nganḁila ye vha fariwa ngayoy musi vho dalela khothe?

Ndo fushea nga maanḁa	1
Ndo fushea	2
Vhukati ha u fushea na u sa fushea	3
Ndi songo fushea	4
Ndi songo fushea na luthihi	5
(A thi ḁivhi)	8

115. [GARAḁA ḁA U SUMBEDZASC 19] U ya nga muhumbulo wavho, na zwoleluwa kana u konḁa zwi ngafhani uri vha wane thuso ya zwa mulayoy musi vha tshi i ḁoḁa? Kha vha nange kha tshikalo hune 0 ya amba uri vho konḁelwa nga maanḁa ngenoy 10 i tshi amba uri zwo vha lelutshela nga maanḁa.

Zwo konḁa nga maanḁa										Zwo leluwa nga maanḁa		(A thi ḁivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

116. Ndi zwiifhio zwiitisi zwa ndeme zwine zwa nga ita uri zwi kondele muthu a ngaho sa vhone u swikelela vhu pfumedzanyi dzikhothe dza Afrika Tshipembe musi vha tshi vhu toḁa?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA DZIPHINDULO NṲHA. PHINDULO NZHI DZO TENDELWA.KHA VHA TINGELEDZE ZWO TEAHO.

a.	U sa vha na masheleni a u badelela tshinyalelo	1
b.	U shayea ha pfunzo zwayo	2
c.	U shaya nḁivho ya zwa mulayo na pfanlo dza mulayo	3
d.	U shaya nḁivhonga ha uri khothe i ngafhi	4
e.	Tshifhinga tshine tsha ḁo dzhi mulandu uri u fhele	5
f.	Zwi nga konḁa uri ndi wane ramilayo ane a ḁo nthusa	6
g.	Khothe dzi nga si fhe tshigwevho kwatsho kha muthu a no nga sa nne	7
h.	Khothe dzi kule	8
i.	Ndi dzula vhu ponni ha mahayani	9
j.	Zwi ḁo vha khombo kha muthu a no nga sa nna na vha muṁa wanga / nyofho dza u shushedziwa	10
k.	Zwiṁwe (KHA VHA BULE)	11
l.	(A thi ḁivhi)	88

117. Musi vho sedza zwoṁhe zwine ra tea u zwi ita tshitshavhani, naa vha ima nazwo kana u fhambana nazwo zwi ngafhani uri muvhuso u shumise tshelede ya vhathele vha muthelo kha u wanela vha miholo ya fhasi vhoramilayo uri vha vha imelele?

Ndi ima nazwo nga maanda	1
Ndi ima nazwo sa zwezwo	2
A thi imi nazwo sa zwezwo	3
A thi imi nazwo na luthihi	4
(A thi ḁivhi)	8

Zwino ndi ḁo vha vhudzisa dzimbudziso nga ha zwi kwamaho pfanelo dza ikonomi tshitshavhani tsha Afrika tshipembe. Pfanelo idzi ndi zwithu zwine zwa nga sa pfanelo dza u wana maḁi, muḁagasi, mavu, na dzinḁu. Kha vha fhindule vho sedza zwe vha vhuya vha zwi pfa kana tshenzhemo yavho.

118. [GARAṲA ḲA U SUMBEDZASC 13] Naa vho fushea kana u sa fushea zwi ngafhani nga nḁila ine muvhuso wa tshimbidza nḁisedzo ya tshumelo dza mutheo sa maḁi, tshampungane, muḁagasi na dzinḁu tshitshavhani tsha havho?

Ndo fushea nga maanda	1
Ndo fushea	2
Vhukati ha u fushea na u sa fushea	3
Ndi songo fushea	4
Ndi songo fushea na luthihi	5
(A thi ḁivhi)	8

119. Naa vha vhona vhaofisi vha muvhuso vha tshi ṁavhanya kana u ongolowa zwi ngafhani u nyanyuwa kha u tandulula thaidzo dza nḁisedzo ya tshumelo tshitshavhani tsha havho?

U ṁavhanya nga maanda	1
U ṁavhanya	2
Vhukati ha u ṁavhanya na u ongolowa	3
U ongolowa	4
U ongolowa nga maanda	5
(A thi ḁivhi)	8

120. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani na uri mihasho ya muvhuso hu tshi katelwa mimasipala i tevhedza tsheo dza khothe dzine dza khwinisa matshilo a vhathu?

Ndi tendelana nazwo nga maanda	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tenda na u sa tenda	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwona luthihi	5
(A thi divhi)	8

121. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 12] Hafhu vha tendelana kana u hanedza zwi ngafhani na uri mihasho ya muvhuso na mimasipala i na vhukoni ha u tevhedza tsheo dza khothe dzine dza khwinisa matshilo a vhathu na zwitshavha zwi shayho?

Ndi tendelana nazwo nga maanda	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tenda na u sa tenda	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwona luthihi	5
(A thi divhi)	8

Zwino dzimbudziso nga ha zwithu zwe vha vha vhuya vha zwi ita.

[GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 18] Kha vha mbudze uri ndi lungana he vha ita tshinwe na tshinwe tsha izwi zwithu zwi tevhelaho kha minwaha mitanu yo fhira? Ndi lungana he vha ... ?

	Na luthihi	Luthihi	Luvhili (2)	Luraru (3)-Luṅa (4)	Luṅanu (5) kana u fhira	(A thi divhi)
122. ... ita mbilo yo kalulaho kana ya mazwifhi kha ndindakhombo?	1	2	3	4	5	8
123. ...renga tshinwe tshithu tshine vha humbula uri tshi nga vha tsho tou tswiwa?	1	2	3	4	5	8
124. ... pfuka mulayo wa badani sa u reila nga luvhilo lwa nṅha kana u pfuka roboto yo tswuka?	1	2	3	4	5	8

MMBI YA VHUPILELI YA LUSHAKA YA AFRIKA TSHIPEMBE

Zwino ndi ḡo vha vhudzisa dzimbudziso ngaha Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya AFrika Tshipembe (SANDF)

125. Nga u angaredza, naa vha nga ri vha na ṅdivho nnzhi, inwe ṅdivho, a vha na ṅdivho, kana a vha divhi tshithu na luthi nga Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe?

Ndi na ṅdivho nnzhi	1
Ndi na ṅdivhonyana	2
A thi na ṅdivho	3
A thi na ṅdivho na luthihi	4
(A thi divhi)	8

126. Ndi afhio kha a tevhelaho ane a vha matavhi a Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA DZIPHINDULO NṲHA. PHINDULO NZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWO TEAHO.

a.	Mmbi ya muyani	1
b.	Mmbi	2
c.	Tshumelo dza Mutakalo dza tshiswole	3
d.	Mmbi ya maḡini	4
e.	(Na tshithihi tsha zwi re afho nṲha	5
f.	(A thi ḡivhi)	8

127. [GARAṲA ḲA U SUMBEDZASC 20] Musi vha tshi humbula nga Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe, ndi tshifhio tsha zwiko zwi tevhelaho tshine vha vhona u nga tshi nga vha ṅea mafhungo a khwinesa/manzhi?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA DZIPHINDULO NṲHA. PHINDULO NZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWO TEAHO.

a.	Maḡano	1
b.	Radio	2
c.	TV	3
d.	Dzigurannḡa	4
e.	Dzimagazini	5
f.	Inthanete na vhuṅwe vhukwamanāṅgingo (Facebook, Twitter)	6
g.	Tshenzhemo ya vhuṅe	7
h.	Dzikhonani/Mashaka	8
i.	Zwiṅwe (kha vha zwi bule)...	9
j.	(Na tshithihi tsha zwi re afho nṲha)	10
k.	(A thi ḡivhi)	88

128. Naa vho no vhuya vha wana tshenzhemo kana pfumbudzo ya tshiswole?

Ee, phanḡa ha 1994	1
Ee, nga murahu ha 1994	2
Ee, phanḡa na nga murahu ha 1994	3
Hai, na luthihi	4
(A thi ḡivhi)	8

129. Naa muraḡo wa muḡa kana khonani ya tsini yo no wana tshenzhemo kana pfumbudzo ya tshiswole?

Ee, phanḡa ha 1994	1
Ee, nga murahu ha 1994	2
Ee, phanḡa na nga murahu ha 1994	3
Hai, na luthihi	4
(A thi ḡivhi)	8

130. Vha ḡihudza u swika ngafhi nga Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe?

Nga maanḡa	1
Sa zwezwo	2
A thi tou ḡihudza tshoṲhe	3
A thi ḡihudzi na zwiṲuku	4
(A thi na khetho)	8

131. Kha vha sumbedze uri vha fulufhela kana u sa fhulufhela hani Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe ya zwino?

Ndi tshi fhulufhela nga maanda	1
Ndi a tshi fhulufhela	2
Vhukati ha u fhulufhela na u sa fhulufhela	3
A thi tshi fhulufheli	4
A thi tshi fhulufheli na luthihi	5
(A thi divhi)	8

132. Musi hu tshi vhambedza na tshifhinga tsha phanda ha 1994 na nga ndila ine shango la vha na mishushedzo ngaho, naa Afrika Tshipembe li kha di todo mmbi ya vhupileli yo khwaṭhaho? Mmbi ya vhupileli ya lushaka yo khwaṭhaho ...

I toḁea nga maanda	1
I a toḁea	2
Vhukati ha u toḁea na u sa toḁea	3
A i toḁei	4
A i toḁei na luthihi	5
(A thi divhi)	8

133. [GARAṬA LA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana u swika ngafhi na uri Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka i na ndima ine ya i tamba na zwino nga tshifhinga tsha mulalo?

Ndi tendelana nazwo nga maanda	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tenda na u sa tenda	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwona luthihi	5
(A thi divhi)	8

[GARAŦA LA U SUMBEDZASC 21] Ndi ɔo vhala mutevhe wa ndima dzine Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe (SANDF) ya nga tamba yone. Kha inwe na inwe kha vha ambe arali vha tshi humbula uri ndi ya ndima ya ndeme nga maanɔa, ya ndeme sa zwezwo, kana a si ya ndeme na luthihi

	Ya ndeme nga maanɔa	Ya ndeme sa zwezwo	A si ya ndeme	A si ya ndeme na luthihi	(Don't know)	
134.	U thusa miinwe mihasho ya muvhuso nga tshifhinga tsha shishi	1	2	3	4	8
135.	U tsireledza Afrika Tshipembe	1	2	3	4	8
136.	U isa vhudziki kha maanwe mashango	1	2	3	4	8
137.	U tsireledza na u tandula mikano ya shango	1	2	3	4	8
138.	U thusa Tshumelo ya Tshipholisa ya Afrika Tshipembe kha u ita uri hu vhe na mulayo na vhudziki shangoni	1	2	3	4	8
139.	U nea vhaswa vha Afrika Tshipembe zwikili, mikhwa na vhuɔifari	1	2	3	4	8
140.	U thusa kha u fhaɔa kana u lugisa themamveledziso sa maburoho, dzibada na dzikiljiniki vhuponi ha mahayani	1	2	3	4	8
141.	U shuma na madzangano a United Nations na African Union kha u thivhela na u tandulula khuɔano kha dzhangano la Afrika	1	2	3	4	8

142. Musi vho sedza zwothe zwine vha lavhelela uri Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe i zwi ite, naa vha tenda zwi ngafhani uri i khou ita mushumo wavhuɔi kana u si wavhuɔi?

Mushumo wavhuɔi nga maanɔa	1
Mushumo wavhuɔi	2
Vhukati ha mushumo wavhuɔi na u si wavhuɔi	3
Mushumo u si wavhuɔi	4
Mushumo u si wavhuɔi na luthihi	5
(A thi divhi)	8

[GARAŦA LA U SUMBEDZASC 22] Kha vha humbule nga mushumo une Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe ya khou ita (SANDF). U ya nga vhone kha tshikalo tsha 1 u swika 7, na vha humbula uri SANDF ...?

143.	I khou ita mushumo kwawo	A i iti mushumo nga nɔila kwayo							(A hu na khetho)
	1	2	3	4	5	6	7	88	
144.	I khou bvelela	A i bveleli							(A hu na khetho)
	1	2	3	4	5	6	7	88	

145.	I phurofeshin aļa	A i phurofeshinaļa						(A hu na khetho)
	1	2	3	4	5	6	7	88

146.	I na vhuđilisi	A i na vhuđilisi						(A hu na khetho)
	1	2	3	4	5	6	7	88

[GARAĀ LA U SUMBEDZASC 14] U ya nga he vha pfa ngaho kana nga tshenzhemo yavho naa Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe i bvelela u swika ngafhi kha u ita mushumo wayo? Kha vha nange phindulo kha tshikalo hune 0 ya amba u kundelwa tshoṭhe ngeno 10 i tshi amba u bvelela tshoṭhe.

		U kundelwa tshoṭhe										U bvelela tshoṭhe										(A hu na khetho)		
147.	U thusa miṅwe mihasho ya muvhuso nga tshifhinga tsha shishi	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88
148.	U tsireledza Afrika Tshipembe	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88
149.	U isa vhudziki kha maṅwe mashango	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88
150.	U tsireledza na u tandula mikano ya shango	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88
151.	U ṅea vhaswa vha Afrika Tshipembe zwikili, mikhwa na vhuđifari	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88

152. [GARAĀ LA U SUMBEDZASC 23] Hu na kuhumbulele kunzhi nga ha uri ndi tshini tshine tsha ita uri muthu avhe mudzulapo kwae. U ya nga kuvhonele kwavho, naa ndi zwa ndeme u swika ngafhi uri muthu avhe na dzangalelo la u shumela tshiswole musi hu na thodea? Kha vha nange phindulo yavho kha tshikalo tsha 1 u swika 7, hune 1 ya amga uri "a si zwa ndeme na luthihi" ngeno 7 i tshi amba uri ndi zwa "ndeme nga maandā".

A si zwa ndeme na luthihi					Ndi zwa ndeme nga maandā			(A hu na khetho)
1	2	3	4	5	6	7	8	

[GARAŦA A U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani na zwitatamennde zwi tevhelaho?

	Ndi tendelana nazwo tshoŧhe	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoŧhe	(A thi divhi)
153. Ndi nga ihudza nga u vha murao wa Mmbi ya Vhupileli (SANDF)	1	2	3	4	5	8
154. SANDF i dzhiela nŧha zwithu zwi re na ndeme kha vhathu vha no nga sa nne	1	2	3	4	5	8
155. Ndi tikedza nila dzine kanzhi SANDF ya ita mishumo yayo ngadzo	1	2	3	4	5	8

156. [HAFHU GARAŦA A U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani uri Mmbi ya Vhupileli yo imela maAfrika Tshipembe oŧhe?

Ndi tendelana nazwo tshoŧhe	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwo tshoŧhe	5
(A thi divhi)	8

157. Tshanduko kha Mmbi ya Vhupileli i khouKHA VHA VHALELE NŧHA...?

...bvela phana zwavhui nga maana	1
Bvela phana zwavhui	2
Bvela phana sa zwezwo	3
A i khou bvela phana zwavhui	4
A i khou bvela phana na luthihi	5
(A thi divhi)	8

158. [GARAŦA A U SUMBEDZASC 12] Vha tendelana kana u hanedzana u swika ngafhi na uri SANDF i nea zwikhala zwavhui zwa mishumo kha vhathu vha ngaho sa vhone?

Ndi tendelana nazwo tshoŧhe	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwo tshoŧhe	5
(A thi divhi)	8

159. Naa vha humbula u nga tshialula tsha murafho tshi hone kha Mmbi ya Vhupileli?

Na luthihi	1
Tshi hone zwiuku	2
Tshi hone sa zwezwo	3
Tshi hone zwi vhone	4
Tsho andesa	5
(A thi divhi)	8

Zwino ndi do vhudzisa dzimbudziso dzi si gathi nga ha vhafumakadzi kha Mmbi ya Vhupileli.

[GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana u swika ngafhi na zwitatamennde zwi tevhelaho?

	Ndi tendelana nazwo tshoṭhe	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoṭhe	(A thi divhi)
160. Vhafumakadzi vha nga shuma u fana na vhanna kha masia oṭhe a zwa mmbi	1	2	3	4	5	8
161. Hu tea u vha na ndingedzo dzo khetheaho u itela u galatsha vhafumakadzi vhanzhi uri vha dzhene kha Mmbi ya Vhupileli	1	2	3	4	5	8
162. Vhafumakadzi vha tea u tendelwa u ita mishumo i no tshimbilelana na zwa dzinndwa	1	2	3	4	5	8

163. [HAFHU GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani na tshitamennde tshi tevhelaho? Ndi tikedza u dzhenelela nga huhulu ha Mmbi ya Vhupileli ya Lushaka ya Afrika Tshipembe (SANDF) kha mishumo ya u tikedza vhudziki kha dzhangohaya Ḳa Afrika.

Ndi tendelana nazwo tshoṭhe	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwo tshoṭhe	5
(A thi divhi)	8

164. Kha vha ambe arali vha tshi nga takalela u vhona muvhuso u tshi shumisa masheleni manzhi kana maṭuku kha zwa mmbi na vhupileli. Vha humbule arali vha tshi ri "hu shumisiwe masheleni manzhi" zwi nga ṭoḍa uri hu engedziwe muthelo u itela uri u kone u zwi badelela..

U shumisa masheleni manzhimanzhi	1
U shumisa masheleni manzhi	2
U shumisa masheleni a linganaho na zwino	3
U fhungudza masheleni	4
U fhungudza masheleni tshoṭhe	5
(Can't choose)	8

U ṬHAṬHUVHA DIMOKIRASI NA ZWINE YA AMBA ZWONE

Zwino dzimbudiso nga ha ṭhoho dzo fhambanaho.

165. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 23] Ndi zwa ndeme zwi ngafhani kha vhone u dzula kha shango Ḳine Ḳa vhusiwa nga maitete a tshidimokirasi? Kha vha nange phindulo yavho hune 0 ya amba uri 'a si zwa ndeme na luthihi' ngeno 10 i tshi amba uri 'ndi zwa ndeme nga maanḍa'.

A si zwa ndeme na luthihi										Zwa ndeme tshoṭhe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88

166. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 24] Nga u tou angaredza vha vhona u nga dimokirasi ya Afrika Tshipembe i hani? Kha vha nange phindulo yavho hune 0 ya amba uri 'a hu na dimokirasi na luthihi' geneno 10 i tshi amba uri ndi 'dimokirasi yo fhelelaho'.

A si dimokirasi na luthihi											Dimokirasi yo fhelelaho	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

Zwino dziṅwe mbudziso nga ha dimokirasi. Nga murahu ndi ḍo vha vhudzisa nga ha kushumele kwa dimokirasi Afrika Tshipembe. Tsha u thoma, ndi ṭoḍa uri vha humbule nga ha uri zwithu zwo fhambanaho ndi zwa ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza. A hu na phindulo dzone na dzo khakheaho, ngauralo, kha vha sokou mbudza zwine vha humbula zwone.

[GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 25] Kha vha mbudze uri vha humbula uri dimokirasi ndi ya ndeme zwi ngafhani nga u angaredza...KHA VHA VHALELE NṬHA...

	A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi <u>nga u angaredza</u>	Ndi zwa ndeme nga maanḍa kha dimokirasi <u>nga u angaredza</u>	(A thi divhi)
167. ...uri khetho dza lushaka dzi vhe dzo vhofholowaho dzi re kwadzo?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
168. ...uri vhadzulapo vha vhe na ḵa u fhedza kha mafhungo a ndeme a zwa polotiki nga tou zwi voutela thwii kha dzimbudzisavhathu?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
169. ...uri mahoro o fhambanaho a polotiki a ḍe na mbekanyamaitele ntswa dzi pḍazaho dzi sa fani na dza maṅwe?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
170. ...uri mahoromahanedzi a vhofholowe kha u sasaladza muvhuso?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
171. ...uri nyanḍadzamafhungo dzo vhofholowa u nga sasaladza muvhuso?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88

[HAFHU GARAŦA LA U SUMBEDZASC 25] Hafhu musi vha tshi kha ɔi hambula nga u tou angaredza vha songo tou sedza Afrika Tshipembe, vha hambula uri dimokirasi ndi ya ndeme zwi ngafhani nga u angaredza ... **KHA VHA VHALELE NŦHA ...**

	A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi <u>nga u angaredza</u>	Ndi zwa ndeme nga maanɔa kha dimokirasi <u>nga u angaredza</u>	(A thi ɔivhi)
172.	...uri nyanɔadzamafhungo dzi fhe vhadzulapo mafhungo kwao u itela u haɔula muvhuso nga vhone vhane?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
173.	...uri pfanelo dza zwigwada zwiɔuku dzi tsireledziwe?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
174.	...uri vhadzulapo vha na maanɔa a u ɔuɔuwedza mafhungo a ndeme a zwa polotiki nga u khetha?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
175.	...uri vhaffhalali vha wane fhedzi pfanelo dza u khetha khethoni dza lushaka musi vha tshi vha vhadzulapo?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
176.	...uri dzikhothe dzi fare vhathu vhoɔhe u lingana?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
177.	...uri dzikhothe dzi kona u thivhela muvhuso u ita zwithu zwi re nga nɔa ha ndaulo yawo?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88

[HAFHU GARAŦA LA U SUMBEDZASC 25] Hafhu musi vha tshi kha ɔi hambula nga u tou angaredza vha songo tou sedza Afrika Tshipembe, vha hambula uri dimokirasi ndi ya ndeme zwi ngafhani nga u angaredza ... **KHA VHA VHALELE NŦHA ...**

	A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi <u>nga u angaredza</u>	Ndi zwa ndeme nga maanɔa kha dimokirasi <u>nga u angaredza</u>	(A thi ɔivhi)
178.	...uri mahoromavhusi a kaidziwe dzikhethoni musi a songo shuma zwavhuɔi?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
179.	...uri muvhuso u tsireledze vhadzulapo kha vhushai?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
180.	...uri muvhuso u ɔalutshedze tsheo dzawo kha vhakhethi?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
181.	...muri muvhuso u dzhie maga a u fhungudza phambano ya maimo ha muholo?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88

Zwino dziñwe mbudziso nga ha țhoho yeneyi nthihi, fhedzi nga tshino tshifhinga nga ha uri vha hambula uri dimokirasi i khou shuma hani Afrika Tshipembe namusi. Hafhu, a hu na phindulo dzone na dzo khakheaho, ngauralo, kha vha sokou mbudza zwine vha hambula zwone.

[**GARAȚA ȚA U SUMBEDZASC 26**] Vha tshi khou shumisa garaȚa iȚi, kha vha mmbudze uri vha vhona uri tshiñwe na tshiñwe tsha zwitatamennde zwi tevhelaho zwi tea hani Afrika Tshipembe. 0 i amba uri tshitatamende a tshi tei na luthihi ngeno 10 i tshi amba uri tshi tou tea tshoȚhe.

MUVHUDZISI: KHA VHA VHALELE NȚHA TSHITATAMENNDE TSHIÑWE NA TSHIÑWE NA KHOUDU KHA GIRIDI.

		A tshi tei na luthihi	Tshi tou tea tshoȚhe	(A thi țivhi)
182.	Khetho dza Lushaka Afrika Tshipembe dzo vhofoholowa nahone ndi kwadzo?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
183.	Vhakhethi Afrika Tshipembe vha rera nga ha polotiki na vhathu vhane vha vha țivha phanȚa ha musi vha tshi ita tsho ya u khetha?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
184.	Mahoro mahanedzi Afrika Tshipembe o vhofoholowa u nga sasaladza muvhuso?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
185.	NyanȚadzamafhungo Afrika Tshipembe yo vhofoholowa u nga sasaladza muvhuso?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88

[**HAFHU GARAȚA ȚA U SUMBEDZASC 26**] Musi vha tshi khou shumisa garaȚa țeneȚi țithihi, kha vha mbudze uri vha hambula u nga zwitatamennde izwi zwo tea u swika ngafhi kha ța Afrika Tshipembe.

MUVHUDZISI: KHA VHA VHALELE NȚHA TSHITATAMENNDE TSHIÑWE NA TSHIÑWE NA KHOUDU KHA GIRIDI.

		A tshi tei na luthihi	Tshi tou tea tshoȚhe	(A thi țivhi)
186.	NyanȚadzamafhungo Afrika Tshipembe i nea vhadzulapo mafhungo a fhulufhedzeaho uri vha kone u haȚula muvhuso nga vhone vhane?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
187.	Pfanelo dza zwigwada zwiȚuku Afrika Tshipembe dzi a tsireledziwa?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
188.	Dzikhothe dza Afrika Tshipembe dzi fara vhathu vhoȚhe u lingana?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88

[HAFHUGARAŦA A U SUMBEDZASC 26]Hafhu, musi vha tshi khou shumisa garaŦa enei ithihi, kha vha mbudze uri vha humbula u nga zwitatamennde izwi zwo tea u swika ngafhi kha a Afrika Tshipembe.

MUVHUDZISI: KHA VHA VHALELE NHA TSHITATAMENNDE TSHIŦWE NA TSHIŦWE NA KHOUDU KHA GIRIDI.

	A tshi tei na luthihi	Tshi tou tea tshoŦhe	(A thi ivhi)
189.	Mahoro mavhusi Afrika Tshipembe a kaidziwa dzikhethoni arali a songo shuma zwavhui?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
190.	Muvhuso Afrika Tshipembe u tsireledza vhadzulapo vhoŦhe kha vhushai?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
191.	Muvhuso Afrika Tshipembe u alutshedza tsheo dzawo kha vhakhethi?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88
192.	Muvhuso kha a Afrika Tshipembe u dzhia maga a u fhungudza phambano kha maimo a miholo?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10	88

Kha mbudziso dzi tevhelaho, ndi o vha humbela u khetha kha phindulo mbili. Ndo no ralo ndi o vha vhudzisa uri vha humbula uri khetho yavho ndi ya ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza. Tsha u fhedza, ndi o vha humbela uri vha humbule nga ha izwi kha Afrika Tshipembe namusi. Vha humbule, a hu na phindulo dzone na dzo khakheaho, ngauralo, kha vha sokou mbudza zwine vha humbula zwone.

193. Hu na kuhumbulele kwo fhambanaho malugana na uri muthu muŦwe na muŦwe o tea u vhofoholowa u nga ahisa vhupfiwa hawee ha zwa polotiki khagala kha dimokirasi, naho vhupfiwa honoho hu ho kalulaho. Ndi tshifho tsha zwi tatamennde zwi re garaŦani i zwine zwa alutshedza kuhumbulele kwavho khwine kha dimokirasi nga u angaredza?

MuŦwe na muŦwe o vhofoholowa u nga ahisa vhupfiwa hawe ha zwa polotiki khagala, naho hu vhupfiwa ho kalulaho.	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 194
Vha re na vhupfiwa ho kalulaho ha zwa polotiki vha tea u thivhelwa u ahisa vhupfiwa havho khagala	2	→Kha vha ye kha mbudziso 196
(Zwi bva kha nyimele)	5	→ Kha vha ye kha mbudziso 195
(A thi ivhi)	8	

194. **[GARAŦA A U SUMBEDZASC 25]** Naa vha humbula uri ndi zwa ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza uri muŦwe na muŦwe a vhofoholowe u ahisa vhupfiwa hawe ha polotiki khagala, naho vhupfiwa honoho hu ho kalulaho?

A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi nga u angaredza	Ndi zwa ndeme nga maana kha dimokirasi nga u angaredza	(A thi ivhi)
00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88

195. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 27] Vha vhona u nga muñwe na muñwe Afrika Tshipembe namusi o vhofoholowa zwi ngafhani u țahisa vhuþfiwa hawe ha polotiki khagala, naho vhuþfiwa honoho hu ho kalulaho?

Na luthihi											Tshoțhe	(A thi ðivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88
KHA VHA TINGELEDZE PHINDULO VHO NO RALO VHA → YE KHA MBUDZISO 198												

196. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 25] Naa vha vhona zwi zwa ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza uri avho vha re na kuhumbulele kwo kalulaho kwa polotiki vha thivhelwe u țahisa vhuþfiwa havho khagala?

A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi nga u angaredza											Ndi zwa ndeme nga maanđa kha dimokirasi nga u angaredza	(A thi ðivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

197. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 27] Naa vha vhona u nga avho vha re na vhuþfiwa ho kalulaho ha zwa polotiki Afrika Tshipembe namusi vha thivhelwa hani u țahisa vhuþfiwa havho khagala?

Na luthihi											Tshoțhe	(A thi ðivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

198. Tshiñwe tshifhinga muvhuso a u tendelani na zwine vhatu vhanzhi vha humbula uri zwo lugela shango. Ndi tshifhio tsha zwi tamennde zwi tevhelaho tshine tsha țalutshedza khwine zwine vha humbula uri zwo lugela dimokirasi nga u angaredza?

Muvhuso u tea u shandukisa mbekanyamaitele dzo pulanelwaho u sumbedza u nyanyuwa kha zwine vhatu vhanzhi vha humbula zwone.	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 199
Muvhuso u tea u sa shandukisa mbekanyamaitele dzawo dzo pulanelwaho hu sa khathalei uri vhatu vhanzhi vha humbula mini.	2	→Kha vha ye kha mbudziso 201
(Zwi bva kha nyimele)	5	→ Kha vha ye kha mbudziso 200
(A thi ðivhi)	8	

199. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 25] Naa vha vhona u nga ndi zwa ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza uri muvhuso u shandukise mbekanyamaitele dzo pulanelwaho u sumbedza u nyanyuwa kha zwine vhatu vhanzhi vha humbula zwone?

A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi nga u angaredza											Ndi zwa ndeme nga maanđa kha dimokirasi nga u angaredza	(A thi ðivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

200. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 17] Kha vha mbudze uri vha humbula uri muvhuso Afrika Tshipembe namusi u shandukisa lu ngana mbekanyamaitele dzawo dzo pulanelwaho u sumbedza u nyanyuwa kha zwine vhezhi ha vhatu vha humbula zwone?

Na luthihi											Misi yothe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

KHA VHA TINGELEDZA PHINDULO VHO NO RALO → VHA YE KHA MBUDZISO 203

201. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 25] Naa vha humbula uri ndi zwa ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza uri muvhuso u futelele kha mbekanyamaitele dzawo dzo pulanelwaho hu sa khathalei uri vhatu vhezhi vha humbula mini?

A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi nga u angaredza											Ndi zwa ndeme nga maanᄁa kha dimokirasi nga u angaredza	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

202. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 17] Kha vha mbudze uri vha humbula uri ndi lungana hune muvhuso Afrika Tshipembe namusi u futelele kha mbekanyamaitele dzawo dzo pulanelwaho hu sa khathalei uri vhatu vhezhi vha humbula mini?

Na luthihi											Misi yothe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

203. Muvhuso kha maᄁwe mashango u vhumbiwa nga jihoro jithihi; kha maᄁwe mashango u vhumbiwa nga pfarisano ya mahoro mavhili kana manzhi. Ndi ketho ifhio kha garaᄁa ili ine ya ᄁalutshedza khwine zwine vha humbula uri ndi zwa khwine kha dimokirasi nga u angaredza?

Ƙihoro jithihi ji vhumba muvhuso.	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 204
Mahoro mavhili kana manzhi a farisana u vhumba muvhuso	2	→Kha vha ye kha mbudziso 206
(Zwi bva kha nyimele)	5	→ Kha vha ye kha mbudziso 207
(A thi divhi)	8	

204. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 25] Vha vhona uri ndi zwa ndeme zwi ngafhani kha dimokirasi nga u angaredza uri muvhuso u vhumbiwe nga jihoro lithihi?

A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi nga u angaredza											Ndi zwa ndeme nga maanᄁa kha dimokirasi nga u angaredza	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

205. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 17] Kha vha mbudze uri vha humbula uri ndi lungana hune muvhuso Afrika Tshipembe wa vhumbiwa nga ƙihoro ƙithihi?

Na luthihi											Misi yothe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

206. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 25] Vha humbula uri ndi zwa ndeme zwi ngafhani uri kha dimokirasi nga u angaredza muvhuso u vhumbiwe nga u farisana ha mahoro mavhili kana manzhi?

A si zwa ndeme na luthihi kha dimokirasi nga u angaredza											Ndi zwa ndeme nga maanġa kha dimokirasi nga u angaredza	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

207. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 17] Kha vha mbudze uri vha humbula uri ndi lungana hune muvhuso kha ƙa Afrika Tshipembe wa vhumbiwa nga u farisana ha mahoro mavhili kana manzhi?

Na luthihi											Misi yothe	(A thi divhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10		88

DZIBADA NA MVELEDZISO

Zwino ndi do vha vhudzisa dzimbudziso nga ha thandela dza u fhaġa dzibada na mushumo wadzo kha mveledziso.

208. Ndi TSHIFHIO kha zwi tevhelaho tshine tsha nga vha tsha ndeme nga maanġa uri masipala wa havho u tshi sedze kha u dzhia tsho kana u hana u tendela thandela khulwane ya mveledziso vhuơoni ha havho?

Zwine ya do kwamisa zwone muvhuso	1
Zwine ya do kwamisa zwone matshilo a vhatu tshitshavhani	2
Mishumo ine ya do sikiwa nga iyo thandela	3
Zwiŋwe (KHA VHA BULE)	4
(Can't choose)	8

209. Zwiendedzi sa mimoġoro, dzibasi, zwidimela na mabufho zwi nga kwama vhuơo nga nġila nzhi. Naa vha vhilaedzwa zwi ngafhani nga tshinyalelo ya u fhaġa bada kha shango?

Ndi vhilaela nga maanġa	1
Ndi vhilaela sa zwezwo	2
A thi tou vhilaedzwa ngazwo	3
A thi vhilaeli na luthihi	4
(A thi divhi)	8

210. Muvhuso u khou pulana u fhaṭa badafulu kha N2 vhukati ha Port Edward na Port St Johns ngei Kapa Vhubvaḍuvha. Nga u angaredza, vha nga pima hani nḍivho yavho nga ha badafulu iyi i no khou dzinginywa u fhaṭiwa?

Nḍivho nnzhi	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 211
Nḍivhonyana	2	
A thi tou ḍivha zwinzhi ngayo	3	→Kha vha ye kha mbudziso 213
A thi ḍivhi tshithu na luthihi	4	
(A thi ḍivhi)	8	

[GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 13] Naa vho fushea kana u sa fushea zwi ngafhani nga zwiṭenwa zwi tevhelaho zwa badafulu ntswa ya N2 vhukari ha Port Edward na Port St Johns?

	Ndo fushea nga maanḍa	Ndo fushea	Vhukati ha u fushea na u sa fushea	A tho ngo fushea	A tho ngo fushea na luthihi	(A thi ḍivhi)
211. Mvelaphanḍa	1	2	3	4	5	8
212. Vhukwamani na vha kwameaho	1	2	3	4	5	8

213. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 28] Naa ndi u vhuelwa hu ngafhani, arali hu hone, hune vha nga vhu baḍekanya na mveledziso i fanaho na ya badafulu ya N2 yo pulanelwaho?

MUVHUDZISI: KHA VHA VHALELE NṬHA DZIPHINDULO: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA – KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO

a.	U engedzea ha vhuendela mashango vhuḍoni uvhu	1
b.	U engedzea ha zwikhala zwa vhubindudzi vhuḍoni uvhu	2
c.	U fhungudzea ha tshifhinga tsha u enda vhukati ha fhethu huvhili	3
d.	U fhungudzea ha masheleni a u enda	4
e.	U swikelela khwine dziṛwe dziḍorobo	5
f.	U swikelela khwine zwikolo, dzikiḵiniki, zwibadela na dziṛwe tshumelo	6
g.	Vhuṭamani ha mashaka na dzikhonani	7
h.	Nḍila ya khwine ya vhuendedzi	8
i.	U sikiwa ha mishumo/zwikhala zwa mishumo	9
j.	Zwiṛwe (KHA VHA BULE)	10
k.	Na tshithihi tsha zwi re afho nṭha	11
l.	(A thi ḍivhi / a hu na phindulo)	88

214. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 29] Ndi nyofho dzifhio, arali dzi hone, dzine vha nga dzi baḡekanya na mveledziso i fanaho na ya badafulu ya N2 yo pulanelwaho?

MUVHUDZISI: KHA VHA VHALELE NŦHA DZIPHINDULO: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA – KHA VHA TINGELEDZE ZWOŦHE ZWO TEAHO

a.	U engedzea ha vhaendelamashango vhuḡoni uvhu	1
b.	U engedzea ha khombo kha vhana na vhaendanganayo nga zwiendi zwi tshimbilaho nga luvhilo luhulu kha vhuḡo uvhu	2
c.	U engedzea ha vhutshinyi vhuḡoni uvhu	3
d.	U tshinyadziwa ha vhuḡo	4
e.	Khonadzeo ya vhuḡa	5
f.	Khombo ya u shumisesa mashelani lwo kalulaho	6
g.	Maimo a fhasi a mushumo	7
h.	Tshikafhadzo ya muya na phosho	8
i.	U vulela uri dzifeme nnzhi, dzihodela na dzikhasino dzi fhaŦiwe vhuḡoni uvhu	9
j.	Magethe a u badelisa vhaendi	10
k.	U lozwa shango/themamveledziso	11
l.	Zwiŋwe (kha vha bule)	12
m.	Na tshithihi/A hu na nyofho	13
n.	(A thi ḡivhi / a hu na phindulo)	88

[GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedza zwi ngafhani na zwiḡatamennde zwi tevhelaho? Badafulu ya N2 i no khou dzinginyiwa vhuḡati ha Port Edward na Port St Johns i ḡo...KHAVHA VHALE

	Ndi tendelana nazwo tshoŦhe	Ndi tendelana nazwo	Vhuḡati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoŦhe	(A thi ḡivhi)	
215.	... vulela Phendelashango kha vhathu vhane zwa zwino a vha koni u i swikelela nga ŋwambo wa themamveledziso i si yavhuḡi	1	2	3	4	5	8
216.	...khwinisa vhuendelamashango kha tshipiḡa itshi tsha Kapa Vhubvaḡuvha	1	2	3	4	5	8
217.	... tshinyadza vhuḡo ha Kapa Vhubvaḡuvha	1	2	3	4	5	8
218.	...ḡisa vhuḡa	1	2	3	4	5	8
219.	...engedza vhuendi zwine zwa nga vha khombo nga maanḡa	1	2	3	4	5	8
220.	...sika mishumo kha tshipiḡa itshi tsha Kapa Vhubvaḡuvha	1	2	3	4	5	8
221.	...fhungudza tshinyalelo dza u enda vhuḡati ha Port Edward na Port St Johns	1	2	3	4	5	8

222. Naa vho no vhuḡa vha dalela zwipiḡa zwa Kapa Vhubvaḡuvha thungo ya Port Edward na Port St Johns?

Na luthihi	1
Luthihi kana luvhili	2
Lunzhinyana	3
Lunzhi	4
(A thi ḡivhi)	8

223. Naa vha nga zwi takalela zwi ngafhani u dalela izwi zwiḽiḽa zwa Kapa Vhubvaḽuvha?

Ndi nga zwi takalela nga maanḽa	1
Ndi nga zwi takalela nyana	2
Ndi nga si zwi takalele	3
Ndi nga si zwi takalela na luthihi	4
(A thi ḽivhi)	8

224. [GARAḽA ḽA U SUMBEDZASC 12]Kha vha mbudze uri vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani na tshitamennde tshi tevhelaho: Arali bada ntswa ya lushaka ya nga fhaḽiwa, khonadzeo i ḽo vha khulwane ya uri ndi dalele Kapa Vhubvaḽuvha.

Ndi tendelana nazwo tshoḽthe	1
Ndi tendelana nazwo	2
Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	3
A thi tendelani nazwo	4
A thi tendelani nazwo tshoḽthe	5
(A thi ḽivhi)	8

225. Musi vho sedza zwoḽthe zwine vha zwi ḽivha nga ha ḽhoho iyi na musi vha tshi humbula nga ha vhone vhane na muḽa wavho, naa vha vhona nḽila ya N2 sa mbuelo kana sa khombo?

Mbuelo	1
Khombo	2
A si mbuelo kana khombo / a thi na vhuḽanzi	3
(A thi ḽivhi)	8

VHUENDELAMASHANGO

Zwino ndi ḽo vha vhudzisa dzimbudziso nga ha vhuendelamashango kha ḽino.

226. [GARAḽA ḽA U SUMBEDZASC 30] Naa ndi ifhio nyito ya vhuendelamashango kha dzi tevhelaho dzine vha takalela u dzi ita nga maanḽa?

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOḽTHE ZWO TEAHO.

a.	U ya lwadzhe	1
b.	U dalela miziamu, gaḽari ya vhutsila kana tshifhaḽo tsha ḽivhazwakale	2
c.	U dalela fhethu ha tsireledzo ya mupo	3
d.	U dalela Robben Island	4
e.	U ya kha mishumo ya vhurereli	5
f.	U dalela fhethu ha mvelele ya Tshirema	6
g.	Nyito dza vhuḽifungi, tsumbo, zwa u namela tshikwekwete, u gonya thavha, u enda nga 4x4, na zwiḽwe.	7
h.	U ya mavhengeleni	8
i.	Nyito dza zwa mitambo	9
j.	U dalela vhupo ha mahayani	10
k.	U dalela dzikhonani na mashaka	11
l.	Zwiḽwe, KHA VHA BULE	12
m.	(Na tshithihi tsha zwi re afho nḽha)	13
n.	(A thi ḽivhi)	88

227. Kha n̄waha wo fhelaho, ndi nyendo nngana dza holodei dze vha vha nadzo ngamu ha Afrika Tshipembe?

**KHA VHA N̄WALE TSHIVHALO
TSHA DZINYENDO:**

--	--

**Arali phindulo hu '0': → Kha vha
vhudzise mbudziso 228
Arali phindulo hu '1' kana nnzhi: →Kha
vha ye kha mbudziso 229.**

(A thi ñivhi) = 88

228. [GARAṬA LA U SUMBEDZASC 31] Ndi tshifhio tshiitisi tshihulwane tsha uri vha si fara lwendo lwa holodei ngomu ha Afrika Tshipembe n̄waha wo fhelaho?

Zwiitisi zwa masheleni (U sa vha na tsele yo linganaho)	1	→ Kha vha fhindule mbudziso vha ye kha mbudziso 234
U shaya tshifhinga tsho linganaho tsha u fara lwendo	2	
Ndo vha ndi mushumo/tshikoloni	3	
A thi na shaka/khonani dzine nda nga dzi dalela huñwe fhethu	4	
Ndi mushumo munzhi u fara lwendo	5	
Vhulwadze	6	
Vhuholefhali	7	
Ndi mulala nga maanḁa u nga fara lwendo	8	
Ndi vhilaedzwa nga vhutsireledzi/tsireledzo/vhutshinyi	9	
Ni na vhana vhaṭuku	10	
A thi tsha tama u fara lwendo	11	
A thi na dzangalelo/A hu na tshine nda nga vhona tshone kana a zwi nnyanyuli	12	
Ndi khou ṭhogomela shaka ji no khou lwala/ja mualuwa	13	
A thi funi u eḁela huñwe fhethu	14	
A thi na zwiitisi zwikene	15	
Zwiñwe, KHA VHA BULE	16	
(A thi ñivhi)	88	

Ndi khou ṭoḁa vha tshi humbula nga lwedzo lwe vha lu fara hu si kale ngomu Afrika Tshipembe kha n̄waha wo fhelaho.

229. Vho dalela vundu jifhio kha madalo ayo a holodei?

Western Cape	1
Eastern Cape	2
Northern Cape	3
Free State	4
KwaZulu-Natal	5
North West	6
Gauteng	7
Mpumalanga	8
Limpopo	9
(A thi ñivhi)	88

230. Hu tshi katelwaho na vhone, naa ndi vhathu vha ngana ho faraho ulwo lwendo lwa holodei?

KHA VHA N̄WALE MBALO YA VHATHU:

--	--

(A thi ñivhi) = 88

231. Vho fhedza maḁuvha mangana kha lwendo ulwo lwa holodei?

KHA VHA N̄WALE MBALO YA VHATHU:

(A thi ḁivhi) = 88

232. Naa fhethu ha vhudzulo he vha hu shumisa kha ulwo lwendo lwa holodei ndi ngafhi?

Hodela	1
Nnḁu ya u ṭanganedza vhaeni/ Bulasi ya u ṭanganedza vhaeni	2
Fhethu hu nekedzaho vhuḁelo na vhuragane	3
ḁodzhi	4
Hosiṭele	5
Fhethu ha u ḁibikela	6
Ndo dzula na dzikhonani na mashaka	7
Haya hanga ha holodei/haya hanga ha vhuvhili	8
Gambani	9
Phakani ya dzikharavani	10
Huṅwe, KHA VHA BULE.....	11
(A thi ḁivhi)	88

233. [GARAṬA ḂA U SUMBEDZASC 32] Ndi ifhio ya nyitwa dzi tevhelaho ye vha ita musi vhe kha lwendo ulwo lwa holodei?

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

a.	U ya bitshini	1
b.	U dalela miziamu, gaḁari ya vhutsila kana tshifhaṭo tsha ḁivhazwakale	2
c.	U tandula mupo	3
d.	U ya kha mishumo ya vhurereli	4
e.	U dalela fhethu ha mvelele ya Tshirema	5
f.	Nyito dza vhuḁifungi, tsumbo, zwa u namela tshikwekwete, u gonya thavha, u enda nga 4x4, na zwiṅwe.	6
g.	Nyito dza zwa mitambo	7
h.	U dalela vhupo ha mahayani	8
i.	U dalela dzikhonani na mashaka	9
j.	Zwiṅwe, KHA VHA BULE.....	10
k.	(Na tshithihi tsha zwi re afho nṭha)	11
l.	(A thi ḁivhi)	88

Zwino ndi khou ṭoḁa u vhudzisa dzimbudziso nga ha vhufa na vhuendelamashango ha mvelele.

234. Naa vha zwi takelela u swika ngafhi u dalela fhethu ha vhuendelamashango ha mvelele kana fhethu ha ndeme ha vhufa?

Ndi zwi takelela nga maṅḁa	1
Ndi zwi takelela sa zwezwo	2
A thi tou zwi takelela	3
A thi zwi takeleli na luthihi	4
(A thi ḁivhi)	8

235. Naa ndivho yavho ndi nngafhani malugana na fhethu ha mvelele kana ha vhufa ha Afrika Tshipembe?

Ndivho nnzhi	1
Ndivhonyana	2
A thina ndivho yazwo	3
A thina ndivho yazwo na luthihi	4
(A thi divhi)	8

236. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 33] Ndi tshifhio tsha fhethu/nyitwa dza mvelele kana dza vhufa tshine vha tshi divha?

MUVHUDZISI:PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

237. [HAFHU GARAṬA ḲA U SUMBEDZA33]Ndi vhufhio ha vhupo/nyito dza mvelele kana dza vhufa dze vha dzi dalela?

MUVHUDZISI:PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

	236. Zwine vha zwi divha	237. He vha hu dalela
a. Muziamu wa Hector Peterson	1	1
b. Freedom Park	2	2
c. The Voortrekker Monument	3	3
d. Muziamu wa Ncome	4	4
e. Robben Island	5	5
f. The Nelson Mandela capture site in Howick	6	6
g. The Pretoria State Theatre	7	7
h. The Grahamstown National Arts Festival	8	8
i. Constitutional Hill	9	9
j. The Apartheid Museum	10	10
k. The Cradle of Mankind	11	11
l. The Mapungubwe National Park	12	12
m. The Castle of Good Hope	13	13
n. (None of the above)	14	14

238. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 34] Vhañwe vhathu vha vhona zwi tshi vhuedza u dalela fhethu ha mvelele kana ha vhufa, vhañwe a vha vhoni mbuelo khazwo. Naa vha vhona u nga ndi zwifhio zwivhuya zwa u dalela fhethu afho?

MUVHUDZISI:PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

a. Hu ri humbudza nga ha divhazwakale yashu	1
b. Hu a gudisa/funza	2
c. Hu vhulunga mvelele na vhufa hashu	3
d. Hu a takadza	4
e. Hu ñea vhathu vhapo mishumo	5
f. Hu ri ñea tshenzhemo ya ndeme ya tshimuya	6
g. Hu ri ñea tshenzhemo yavhuḍi kha muṭa	7
h. Hu vhuedza zwitshavha zwa henefho tsini	8
i. Hu ita uri ndi kone u ṭangina na vhañwe vhathu vha mvelele na sialala ji no fana na Janga.	9
j. Zwiñwe (KHA VHA BULE)	10
k. A hu na zwivhuyat	11
l. (A thi divhi)	88

239. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 35] Vhonzhi ha vhathu vha Afrika Tshipembe a vha daleli fhethu ha mvelele kana ha vhufa kha shango ƙashu. Ndi tshifhio kha zwiitisi zwi tevhelaho tshine tsha itisa uri vha sa dalele fhethu afho?

MUVHUDZISI:PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOŦHE ZWO TEAHO.

a.	A thi na ndivho ya fhethu afho	1
b.	A thi na tshifhinga tsha u dala	2
c.	A thi na dzangalelo ƙa u dalela fhethu afho	3
d.	Ndi ƙoḁa u dalela fhethu ha mvelele na vhufa hanga fhedzi	4
e.	Zwi ḁura nga maḁḁa u dalela fhethu afho	5
f.	Vhuendedzi ha u ya afho fhethu ndi thaidzo	6
g.	A zwo ngo tsireledzea u dalela afho fhethu nga nḁwambo wa vhuveru	7
h.	Fhethu ha mvelele kana ha vhufa hu kule	8
i.	Fhethu ha mvelele kana ha vhufa a hu takadzai.	9
j.	Zwiḁwe (KHA VHA BULE)	10
k.	(A thi ḁivhi)	88

240. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 23] Vha vhona zwi zwa ndeme zwi ngafhani u dalela fhethu ha mvelele kana ha vhufa nga dziholodei? Kha vha fhindule kha tshikalo u bva kha 0 u swika 10 hune 0 ya amba uri "A si zwa ndeme na luthihi" ngeno 10 i tshi amba uri "ndi zwa ndeme nga maḁḁa".

A si zwa ndeme na luthihi											Ndi zwa ndeme nga maḁḁa	(A thi ḁivhi)
00	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	88	

241. Kha holodei i tevhelaho, vha vhona u nga khonadzeo ndi ngafhani ya uri vha ḁo dalela fhethu ha mvelele kana ha vhufa?

Na luthihi a i ho	1
A i ho	2
Khonadzeo ḁhukhu i hone	3
Khonadzeo khulwane	4
(A thi ḁivhi)	8

[GARAJA LA U SUMBEDZASC 12] Naa vha tendelana kana u hanedzana zwi ngafhani na zwitatamennde zwi tevhelaho?

	Ndi tendelana nazwo tshoṭhe	Ndi tendelana nazwo	Vhukati ha u tendelana na u hanedzana	A thi tendelani nazwo	A thi tendelani nazwo tshoṭhe	(A thi qivhi)
242. Muvhuso na sekithara ya phuraivete zwi tea u bindudza zwinzhi kha fhethu ha mvelele na ha vhufa.	1	2	3	4	5	8
243. Muvhuso u tea u futelela kha vhuendelamashango ha mvelele na vhufa sa nḡila ya sika mishumo na u alusa ikonomi.	1	2	3	4	5	8
244. Ndi na dzangalelo ja u guda zwinzhi nga ha mvelele na qivhazwakale ya Afrika Tshipembe.	1	2	3	4	5	8
245. Ndi zwa ndeme uri Mafrika Tshipembe vha humbule nga ha tshifhinga tsho fhiraho tsha tshiṭalula.	1	2	3	4	5	8

ZWA KHETHO

Ndi khou ṭoda u vha vhudzisa mbudziso dzi si gathi nga ha u vouta na dzikhetho.

246. Naa vho voutela jihoro jifhio khethoni dza lushaka dzo fhiraho, dze dza farwa nga 2014?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA NṬHA DZIKHETHO. KHA VHA TINGELEDZE KHETHO NTHIHI FHEDZI

African Christian Democratic Party (ACDP)	1
African National Congress (ANC)	2
Agang South Africa	3
Azanian People's Organisation (AZAPO)	4
Congress of the People (COPE)	5
Democratic Party / Alliance (DA)	6
Economic Freedom Fighters (EFF)	7
Freedom Front Plus / Vryheidsfront Plus (FF+/VF+)	8
Inkatha Freedom Party (IFP)	9
Minority Front (MF)	10
New Freedom Party (NFP)	11
Pan-Africanist Congress (PAC)	12
United Christian Democratic Party (UCDP)	13
United Democratic Movement (UDM)	14
Ṭinwe (kha vha bule)	15
A tho ngo vouta	16
A thi na vhuṭanzi	17
(O hana u fhindula)	97
(A thi qivhi)	98

247. Arali ho vha hu tshi nga vha na khetho dza lushaka matshelo, vho vha vha tshi nga voutela jihoro jifhio?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA NTHA DZIKHETHO. KHA VHA TINGELEDZE KHETHO NTHIHI FHEDZI.

African Christian Democratic Party (ACDP)	1	→Kha vha ye kha mbudziso 249
African National Congress (ANC)	2	
Agang South Africa	3	
Azanian People's Organisation (AZAPO)	4	
Congress of the People (COPE)	5	
Democratic Party / Alliance (DA)	6	
Economic Freedom Fighters (EFF)	7	
Freedom Front Plus / Vryheidsfront Plus (FF+/VF+)	8	
Inkatha Freedom Party (IFP)	9	
Minority Front (MF)	10	
New Freedom Party (NFP)	11	
Pan-Africanist Congress (PAC)	12	
United Christian Democratic Party (UCDP)	13	
United Democratic Movement (UDM)	14	
Ljivwe (kha vha bule)	15	
A thi nga vouti	16	→Kha vha vhudzise mbudziso 248
A thi na vhuṭanzi	17	→Kha vha ye kha mbudziso 249
(O hana u fhindula)	97	
(A thi divhi)	98	

248. Arali phindulo hu 16 kha mbudziso Error! Reference source not found.: Ndi tshifhio tshiitisi tshihulwane tsha uri vha humbule uri vha nga si voute arali ha vha khetho dza lushaka matshelo?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA NTHA DZIKHETHO. KHA VHA TINGELEDZE KHETHO NTHIHI FHEDZI

Ndi tshee mutuku	1
A thi na dzangalelo	2
A tho ngo diṅwalisa	3
A thi takeleli poṭotiki	4
Hu ṭodea vhuḡidini vhunzhi	5
Tshiṭitshi tsha u voutela tshi kulesa	6
Nyofho dza mishushedzo kana dzikhakhathi	7
Ndi jihoro jithihi fhedzi jine ja nga wina	8
Zwiitisi zwa mutakalo/vhulwadze	9
A thi na basa/ID	10
Zwiivwe (KHA VHA BULE)	11

249. Ndi jihoro liphio line vha dipfa vhe tsinisa naḽo?

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA NḽHA DZIKHETHO. KHA VHA TINGELEDZE KHETHO NTHIHI FHEDZI

African Christian Democratic Party (ACDP)	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 250
African National Congress (ANC)	2	
Agang South Africa	3	
Azania People's Organisation (AZAPO)	4	
Congress of the People (COPE)	5	
Democratic Party / Alliance (DA)	6	
Economic Freedom Fighters (EFF)	7	
Freedom Front Plus / Vryheidsfront Plus (FF+/VF+)	8	
Inkatha Freedom Party (IFP)	9	
Minority Front (MF)	10	
New Freedom Party (NFP)	11	
Pan-Africanist Congress (PAC)	12	
South African Communist Party (SACP)	13	
United Christian Democratic Party (UCDP)	14	
United Democratic Movement (UDM)	15	
ḽinwe (kha vha bule)	16	
A jihoro liphio	17	→Kha vha ye kha mbudziso 251
(Vho hana u fhindula)	97	
(A thi divhi)	98	

250. Naa vha dipfa vha tsini zwi ngafhani na jihoro ili??

Tsini nga maanda	1
Tsinisa	2
A thi ho tsini naḽo	3
A thi ho tsini naḽo na luthihi	4
(A thi divhi)	8

ZWIḽALULI ZWA MUFHINDULI

251. Mbeu ya mufhinduli [kha vha kope kha siaḽari ḽa vhukwamani]

Munna	1
Musadzi	2

252. Murafho une wa mufhinduli a bva khawo [kha vha kope kha siaḽari ḽa vhukwamani]

Murema	1
Mukhaḽadi	2
Muindia/Muasia	3
Mutshena	4
Muḽwe	5

253. Vhukale ha mufhinduli nga miḽwaha yo fhelelaho [kha vha kope kha siaḽari ḽa vhukwamani]

Miḽwaha ya			
------------	--	--	--

(A thi divhi) = 998

254. Naa vha na mufarisi, arali vha tshi ri ee, vha dzula muḽani muthihi nae?

Ee, ndi na mufarisi nahone ri dzula muḽani muthihi	1
Ee, ndi na mufarisi fhedzi a ri dzuli muḽani muthihi	2
A thi na mufarisi	3
(Vho hana)	9

255. Tshiimo tshavho tsha nzeo ndi tshifhio?

Ndo vHINGA/vHINGIWA	1
Ndo fhambana na mufarisi wanga	2
Ndo țala	3
Ntsiiwa/tshilikadzi	4
A thi athu vHINGA fhedzi ndo fhulufhedzis(w)a	5
A thi athu vHINGA nahone a thongo fhulufhedzis(w)a	6
(Vho hana u fhindula)	7
(A thi qivhi)	8

256. Ndi maimo afhio a nțhesa a pfunzo e vha a khunyeledza?

No schooling	00
Gireidi R/ Gireidi 0	1
Gireidi 1/ Murole wa A/Class 1	2
Gireidi 2 / Murole wa B/Class 2	3
Gireidi 3/Murole wa 1/ ABET 1(Kha Ri Gude, Sanli)	4
Gireidi 4/ Murole wa 2	5
Gireidi 5/ Murole wa 3/ ABET 2	6
Gireidi 6/ Murole wa 4	7
Gireidi 7/ Murole wa 5/ ABET 3	8
Gireidi 8/ Murole wa 6/Form 1	9
Gireidi 9/ Murole wa 7/Form 2/ ABET 4	10
Gireidi 10/ Murole wa 8/ Form 3	11
Gireidi 11/ Standard 9/ Form 4	12
Gireidi 12/ Murole wa 10/Form 5/Matric	13
NTC 1/ N1/NC (V) Vhuimo ha 2	14
NTC 2/ N2/ NC (V) Vhuimo ha 3	15
NTC 3/ N3/NC (V) Vhuimo ha 4	16
N4/NTC 4	17
N5/NTC 5	18
N6/NTC 6	19
Dipuloma	20
Dipułoma ya nțha (AD)	21
Digirii ya Bachelor	22
Dipułoma ya nga murahu ha digirii (PGD)	23
Digirii ya Bachelor	24
Digirii ya Honours	25
Digirii ya Master	26
Digirii ya Vhudokotela, Laureatus in Technology	27
Zwiñwe (kha vha bule)	28
(A thi qivhi)	88

257. Ndi miñwaha mingana ya pfunzo ya tshifhinga tsho ðalaho ye vha khunyeledza?

MUVHUDZISI: KHA VHA KATELE YOŦHE YA U DZHENA TSHIKOLO PHURAIMARI NA SEKONDARI, YUNIVESITHI NA DZIŦWE PFUNZO DZA NGA MURAHU HA SEKONDARI, NA TSHIFHINGA TSHA GUDEDZINI LA MUSHUMO, FHEDZI VHA SONGO KATELA MIŦWAHA YA U DOVHOLOLA. ARALI MUFHINDULI A TSHEE TSHIKOLONI, KHA VHA VHALELE MIŦWAHA YO NO FHELAHO U SWIKA ZWINO.

Miñwaha ya

--	--

(A hu na pfunzo dza foma) = 00

(A thi ðivhi) = 98

258. Ndi luambo lufhio lune vha anzela amba lwone hayani?

Tshisuthu	1
Tshitswana	2
Tshibeli	3
Tshiswati	4
Tshindevehele	5
Tshithosa	6
Tshizulu	7
Tshitsonga	8
Tshivenda/Tshilemba	9
Afrikaans	10
English	11
Luñwe luambo lwa Tshirema	12
Luambo lwa Yuropa	13
Luambo lwa India	14
Luñwe (kha vhabule)	15

259. [GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 36] Ndi ifhio ya ƙhalutshedzo dzi tevhelaho ine ya tshimbilelana na zwe vha vha tshi khou zwi ita kha maɗuvha a 7 o fhiraho? Kha vha nange zwoƙhe zwo teaho.

MUVHUDZISI: VHA SONGO VHALELA NŦHA DZIKHETHO. KHA VHA NŦWALE KHOUDU YO TEAHO.
KHA VHA VHUDZISE: Ndi zwifhio zwiñwe?

260. [HAFHU GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 36] Kha ƙhalutshedzo ye vha i bula, ndi ifhio ine ya tshimbilelana khwine na nyimele yavho (kha maɗuvha a sumbe o fhiraho)? Kha nange nthihi fhedzi.

MUVHUDZISI: KHA VHA TINGELEDZA PHINDULO NTHIHI FHEDZI.

	Q.259 (Phindulo nnzhi)	Q.260 (Phindulo nthihi)
a. Ndi kha mushumo u holelaho (kana a thiho lwa tshifhinganya) (mutholiwa, muɗitholi, vha shumela bindu ƙa muƙa wa havho)	1	1
b. Kha zwa pfunzo, (a thi holelwi nga mutholi) naho ndi kha holodei	2	2
c. A thi shumi nahone ndi kati na u ƙoɗa mushumo	3	3
d. A thi shumi, ndi ƙoɗa mushumo fhedzi a thi kati na u ƙoɗa mushumo	4	4
e. Ndi khou lƙala kana ndi na vhuholefhali lwa tshoƙhe	5	5
f. Ndo notha	6	6
h. Ndi khou ita mushumo wa hayani, ndi khou ƙhogomela vhana kana vhañwe vhathu	7	7
i. (Zwiñwe)	8	8
j. (A thi ɗivhi)	88	88

261. [MUVHUDZISI: KHA VHA SEDZE MBUDZISO 259 VHA NŦWALE KHOUDU:]

MUFHINDULI A NO KHOU SHUMELA MALAMBA KHA MBUDZISO 259 (Khoudu 01 kha mbudziso 259).	1	→Kha vha ye kha mbudziso 265
MUFHINDULI A SA KHOU SHUMELAHO MALAMBA KHA MBUDZISO 259 (A hongo ñwala khoudu ya 01 kha mbudziso 259).	2	→ Kha vha vhudzise mbudzise 262

262. Naa ndi nga vhudzisa arali vho vhuya vha ita mushumo wa u shumela malamba wa iri nthihi na u fhira kha maɗuvha a sumbe o fhiraho?

Ee	1	→ Kha vha ye kha mbudziso 265
Hai	2	→ Kha vha vhudzise mbudzise 263
(A thi ɗivhi)	8	

263. Naa vho no vhuya vha shumela muholo?

Ee	1	→ Kha vha vhudzise mbudzise 264
Hai	2	→ Kha vha ye kha mbudziso 282
(A thi ɗivhi)	8	

264. Ndi kha ñwaha ufhio he vha shumela malamba lwa u fhedza?

KHA VHA NŦWALE NŦWAHA:

(A thi ɗivhi) = 8888

MUVHUDZISI: KHA VHA N'WALE KHOUDU YA PHINDULO NTHIHI FHEDZI. Arali Mufhinduli a tshi khou shuma zwino (khoudu ya 01 kha mbudziso 259 kana khoudu ya 1 kha mbudziso 262), kha vha vhudzise mbudziso 265 u swika 279 nga ha mushumo wa zwino; arali a sa khou shuma fhedzi o no vhuya a shuma (khoudu ya 1 kha mbudziso 263), kha vha vhudzise mbudziso 265 u swika 279 nga ha mushumo wawe wa u fhedza.

MUVHUDZISI VHA DZHIELE NZHELE: Arali mufhinduli a na mishumo i fhiraho muthihi, vha tea u fhindula nga ha une wa vha dzhiela iri nzhi kha vhege. Arali vha na mishumo mivhili i linganaho, vha tea u fhindula nga ha une wa badela zwinzhi u fhira muñwe.

265. Kha mushumo wavho muhulwane vho/vho vha vho ... KHA VHA VHALELE NṰHA ...

...tou tholiwa,	1	→ Kha vha ye kha mbudziso 267
Muḽitholi/muḽishumi,	2	→ Kha vha ye kha mbudziso 266
kana, vha tshi khou shumela bindu ja muḽa wa havho? (A thi ḽivhi)	3 8	→ Kha vha ye kha mbudziso 267

266. Vha na vhatholiwa vha ngana (arali vha hone)?

KHA VHA N'WALE tshivhalo tsha vhatholiwa:

--	--	--	--	--

→ Kha vha ye kha mbudziso 268

(A thi ḽivhi) = 88888

267. Na vha na thendelano/vho vha vha na thendelano ya ... KHA VHALELE NṰHA...

...tshifhinga tshi songo pimiwaho,	1
kana, tshifhinga tsho pimiwaho,	2
kana, a vha na /a vha athu vha na thendelano?	3
(A thi ḽivhi)	8

268. Hu tshi katelwa na vhone vhane, hu na/ho vha hu na vhatu vha ngana vho vhatholiwaho he vha vha vha tshi shuma hone ... KHA VHALELE NṰHA ...

...nga fhasi ha 10,	1
10 u swika 24,	2
25 u swika 99,	3
100 u swika 499,	4
kana, 500 na u fhira?	5
(A thi ḽivhi)	8

269. Kha mushumo wavho muhulwane, naa vha/ vho vha vha na vhuḽifhinduleli ha vhulavhelesi kha vhañwe vhashumi?

Ee	1	→ Kha vha fhindule mbudziso 270
Hai	2	→ Kha vha ye kha mbudziso 271
(A thi ḽivhi)	8	

270. Naa vha/vho vha vha na vhuḽifhinduleli ha vhulavhelesi kha vhatu vha ngana?

KHA VHA N'WALE:

--	--	--	--	--

(A thi ḽivhi) = 88888

Ndi ɔo vha vhalela mutevhe wa zwithu nga ha vhutshilo havho ha mushumo.

[GARAŦA ƘA U SUMBEDZASC 37] Kha vha ambe uri naa ndangulo i vha thende/yo vha i tshi vha tendela ... KHA VHALELE NŦHA ...

	Ndi na/ndo vha ndi na ƚuƚuwedzo	Ndi na/ndo vha ndi ndango yo fhelelaho	(A thi ɔivhi)
271. ...u ita tsheo nga ha kudzudzanyele kwa mushumo wa ɔuvha na ɔuvha?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88
272. ...u ƚuƚuwedza tsheo dza mbekanyamaitel e nga ha kudzudzanyele kwa mushumo wavho?	00 01 02 03 04 05 06 07 08 09 10		88

273. Naa iri dza 'mutheo' dzavho ndi/dze vha vha vho tendelana ngadzo nga vhege (kha mushumo wavho muhulwane) hu tshi katelwa na tshifhinganyengedzedzwa tshi badelwaho na tshi sabadelwiho?

MUVHUDZISI: IRI DZA THENDELANO DZA 0 DZI TEA U KHOUDIWA SA IRI DZA 0. PHINDULO DZI ƚANGANEDZEAHO DZI TEA U VHA VHUKATI HA IRI DZA 0 NA DZA 168

KHA VHA NŦWALE DZIIRI:

(A thi ɔivhi) = 888

(A thi na tshivhalo tsha 'mutheo' tsha dziiri dza thendelano) = 555

274. Hu sa khathalei tshivhalo tsha dziiri dza mutheo kana dza thendelano yavho, ndi iri nngana dzine/dze vha dzi shuma nga vhege (kha mushumo wavho muhulwane), hu tshi katelwa na tshifhinganyengedzedzwa tshi badelwaho kana tshi sa badeliwiho. ?

MUVHUDZISI: PHINDULO DZI ƚANGANEDZEAHO DZI TEA U VHA VHUKATI HA IRI DZA 0 NA DZA 168

KHA VHA NŦWALE DZIIRI:

(A thi ɔivhi) = 888

275. Naa dzangano ƚine vha ƚi shumela/ƚe vha vha vha tshi ƚi shumela ƚi ita mini tshi hulwane?

KHA VHA NŦWALE

276. Ndi lushaka lufhio lwa dzangano garaṭani ili liṅe/le vha vha tshi shuma khaḷo?

MUVHUDZISI: KHA VHA N̄WALE FHEDZI KHOUDU YA PHINDULO

Muvhuso wa vhukati kana wapo	01
Iṅwe sekithara ya nnyi na nnyi (sa pfunzo na mutakalo)	02
Bindu li re la muvhuso	03
Feme ya phuraivete	04
Muḍitholi	05
Liṅwe dzangano	06
(A thi divhi)	88

**277. Dzina kana vhuimo havho kha mushumo muhulwane ndi/ho vha hu vhufhio?
KHA VHA N̄WALE**

**278. Kha mushumo wavho muhulwane, vho vha tshi ita mini vhunzhi ha tshifhinga?
KHA VHA N̄WALE**

**279. Ndi vhpufumbudzi/ndalukanyo dzifhio dzi ṭoḍeaho/dze dza vha dzi tshi ṭoḍea kha uyo mushumo?
KHA VHA N̄WALE**

280. Kha mishimo ye vha vhuya vha vha nayo, ndi tshifhio tsha zwi tevhelaho tshe vha zwi tshenzhela?

MUVHUDZISI: PHINDULO NZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO

a.	Mudzinginyo u bva kha zwishumiswa zwa zwanḡa kana mitshini	1
b.	Vhuimo vhu netisaho kana vhu konḡaho	2
c.	U sudzulusa kana u takula vhathu nga zwanḡa	3
d.	U takula kana u sudzulusa mihwalo i lemelaḡo	4
e.	(Na tshithihi tshazwo)	5
f.	(A thi divhi)	8

281. Hafhu kha mishumo ye vha vhuya vha vha nayo, ndi tshifhio tsha zwithu zwi tevhelhao tshe vha tshi tshenzhela?

MUVHUDZISI: PHINDULO NZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO

a.	Phosho khulu	01
b.	Mufhiso muhulu	02
c.	Murotho muhulu	03
d.	Muhasaladzo u ngaho sa dziekisireyi	04
e.	U fara, u hambela zwibveledzwa zwa khemikhaḵa	05
f.	U hambela dziṅwe tshaka dza mitsi, luvhanda kana buse	06
g.	(Na tshithihi tsha hezwi)	55
h.	(A thi ḡivhi)	88

KHA VHA VHUDZISE DZOṬHE

282. Naa vho no vhuya vha ḡiwana vha sa shumi nahone vha tshi khou ṱoḡa mushumo lwa tshifhinga tshi fhiraho miṅwedzi miraru?

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 283
Hai	2	→Kha vha ye kha mbudziso 285
(A thi ḡivhi)	8	

283. Naa tshiṅwe tsha izwi zwifhio tsho vhuya tsha lapfa u swika kha miṅwedz ya 12 na u fhira?

Ee	1
Hai	2
(A thi ḡivhi)	8

284. Naa tshiṅwe tsha izwi zwo itea kha miṅwa miṱanu yo fhiraho?

MUVHUDZISI: ZWIFHINGA IZWI HU AMBELWA ZWIFHINGA ZWA NGA NṬHA HA MIṅWEDZI MIRARU (3) KHA MBUDZISO 282.

Ee	1
Hai	2
(A thi ḡivhi)	8

285. Naa vha/vho no vhuya vha vha muraḡo wa dzangano ḡi imelaho pfanelo dza vhashumi kana dzangano ḡi ngaho sa ḡeneḡo? Arali phindulo hu EE, naa zwi khou itea zwino kana tshifhinga tsho fhiraho?

Ee, zwino	1
Ee, tshifhinga tsho fhiraho	2
Hai	3
(A thi ḡivhi)	8

286. Naa vha ḡidzhia sa muthu ane a wela kha vhuṅwe ha vhurereli?

Ee	1	→Kha vha vhudzise mbudziso 287
Hai	2	→Kha vha ye kha mbudziso 288

287. Arali phindulo hu ee, ndi vhufhio? Kha vha bule tshivhidzo.

Christian (without specification)	1
African Evangelical Church	2
Anglican	3
Assemblies of God	4
Apostle Twelve	5
Baptist	6
Dutch Reformed	7
Full Gospel Church of God	8
Faith Mission	9
Church of God and Saints of Christ	10
Jehovah's Witness	11
Lutheran	12
Methodist	13
Pentecostal Holiness Church	14
Roman Catholic	15
Salvation Army	16
Seventh Day Adventist	17
St John's Apostolic	18
United Congregation Church	19
Universal Church of God	20
Nazareth	21
Zionist Christian Church	22
Other Christian	23
Islam / Muslim	24
Judaism /Jewish	25
Hinduism / Hindu	26
Buddhism / Buddhist	27
Zwinwe (kha vha bule)	28
(Vho hana)	97
(A thi divhi)	98
(A vho ngo fhindula)	99

288. [GARAṬA ḲA U SUMBEDZASC 13] Musi vho sedza zwithu zwoṭhe, naa vho fushea zwi ngafhani nga vhutshilo havho ano maḍuvha? Nga u angaredza, naa vha vhona u nga vho fushea nga maanda, fushea, a vho ngo fushea, kana vhungo fushea na luthihi?

Ndo fushea nga maanda	1
Ndo fushea	2
Vhukati ha u fushea na u sa fushea	3
Ndi songo fushea	4
A thongo fushea na luthishi	5
(A thi divhi)	8

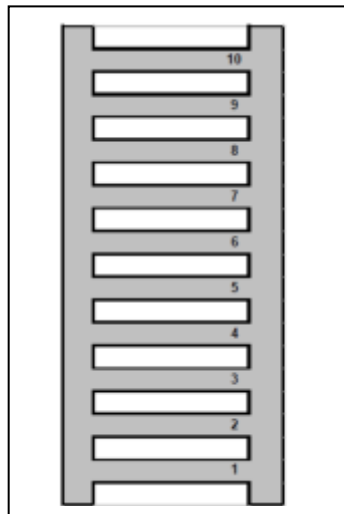
289. Naa vha nga amba uri vhone na muṭa wavho vho ...

Pfuma	1
ḍigeḍa	2
ḍigeḍa sa zwezwo	3
Vha tou khwakhwarudzha	4
Vha khou shaya	5
Vha khou shaya nga maanda	6

290. Tshinwe tshifhinga vhathu vha ditalutshedza sa vha welaho kha kilasi/vhuimo ha vhashumi, kilasi ya vhukati, kana kilasi ya ntha kana ya fhasi. Naa vhone vha nga ri vha wela kha ...?

Kilasi ya fhasi	1
Kilasi ya vhashumi	2
Kilasi ya vhukati	3
Kilasi ya ntha-vhukati	4
Kilasi ya ntha	5
(A thi divhi)	8

291. Tshitshavhani tshashu hu na zwigwada zwine zwa wela kha vhuimo ha ntha ngeno zwiñwe zwi tshi wela kha ha fhasi. Afho fhasi hu na tshikalo tshi bvaho ntha tshi tshi ya fhasi. Naa vhone vha divhea ngafhi kha tshikalo?

NTHA ...	10
	9
	8
	7
	6
	5
	4
	3
	2
FHASI ...	1

292. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 38] Kha zwa polotiki, vhathu vha amba nga ha sia 'ja tsha monde' na sia 'ja tshauja' kana 'vhujiberaji' na 'vhukhonselvetivi'. Naa vha nga vhea kuhumbulele kwavho ngafhi kha tshikalo?

Vhujiberaji tshothe (kana sia ja tsha monde)	1
Vhujiberaji (kana sia ja tsha monde)	2
Vhujiberaji zwiṭuku (kana sia ja tsha monde)	3
Vhukati	4
Vhukhonselvetivi zwiṭuku (kana sia ja tshauja)	5
Vhukhonselvetivi (kana sia ja tshauja)	6
Vhukhonselvetivi tshothe (kana sia ja tshauja)	7
(A thi divhi)	8

ZWIṬALULI ZWA MUṬA

293. Kha vha sumbedze lushaka lwa vhudzulo vhuhulwane ha muṭa?

Nṅḁu kana tshifhaṭo tsha zwidina kha tshiṭentsi kana bulasi i re thungo	1
Nṅḁu ya sialala/ya mahatsi/tshifhaṭo tsho itwaho nga matheriala a sialala	2
Fuletse kana aphathimennde kha buḁoko ya dzifuletse	3
Nṅḁu tshidoroḁo/nṅḁu dza mutshilinzhi/nṅḁu dzo faranaho (simpuḁekisi, dupuḁekisi kana ṭhiripuḁekisi)	4
Yuniti fhethu ha vhudzulo ha vhaaluwa/vhalala	5
Nṅḁu/fuletse/rumu nga murahu ha nṅḁu	6
Vhudzulo zwaho/vhu si ha fomaḁa/mushasha nga murahu ha nṅḁu	7
Vhudzulo zwaho/vhu si ha fomaḁa/mushasha u siho nga murahu ha nṅḁu, tsumbo fhethu ha vhudzulo hu si ha fomaḁa kana bulasini	8
Phera/fuḁetse ṭhukhu	9
Kharavani/Dennde	10
Zwiṅwe, KHA VHA BULE	11

294. Naa iṅwe ya dzithaidzo dzo dodombedziwaho kha garaṭa iḁi dzi a wanala fhethu havho ha vhudzulo?

MUVHUDZISI: PHINDULO NNZHI DZO TENDELWA. KHA VHA TINGELEDZE ZWOṬHE ZWO TEAHO.

Phindulo ya 'ee' kha iṅwe na iṅwe ya dzithaidzo dzo dodombedziwaho i tea u ṅwalwa nga khoundu ya 'ee'. Arali muḁhinduli a na mahaya a fhiraho ḁithihi, vha tea u humbula nga ha fhethu ha vhudzulo hune vha fhedza tshifhinga tshinzhi vhe hone.

	Ee	Hai	(A thi ḁivhi)
a. Muunda kana u sina mafasiṭereni, mavothini kana kha fuloro	1	2	8
b. Mbondo dzo nukalaho kana ṭhanga i nelaho	1	2	8
c. U sa vha hone ha bunga ḁa ṅḁuni ḁa u gwedzha	1	2	8
d. U sa vha hone ha sambelo ḁa u ṭambela kana shawara	1	2	8
e. U ḁala lwo kalulaho	1	2	8
f. U fhisesa kana u rotholesa	1	2	8

295. Ndi tshifhio tshiko tsha nga misi tsha maḁi a u nwa tshi shumiswaho muṭani uyu?

MUVHUDZISI: KHA VHA TINGELEDZE NOMBORO NTHIHI FHEDZI

Maḁi a bommbi a re nṅḁuni a badelwaho nga ṅwedzi	1
Maḁi a bommbi a re nṅḁuni a badelelwaho phanḁa	2
Maḁi a bommbi dzharatani a badelwaho nga ṅwedzi	3
Maḁi a bommbi i re dzharatani a badelelwaho phanḁa	4
Maḁi a bommbi i re dzharatani hu si na mithara	5
Bommbi ya nnyi na nnyi – i sa badelwi	6
Bommbi ya nnyi na nnyi - badelwaho	7
Mudzulatsini/muhura – a sa badelwi	8
Muhura – a badelwaho	9
Maḁi a ḁiswaho a thannga	10
Maḁi a thannga a ḁiswaho tshiṭentsini/a shumiswaho nga vhoṭhe	11
Maḁi o tou boriwaho tshiṭentsini	12
Maḁi o tou boriwaho a siho tshiṭentsini/a shumiswaho nga vhoṭhe	13
Thannga ḁa maḁi a mvula tshiṭentsini	14
Mulambo/muedzi u elelaho	15
Damuni	16
Maḁi o imaho	17
Tshisimani	18
Tshisimani	19
Zwiṅwe, kha vha bule	20

296. Ndi lushaka lufhio lwa bunga/thoijethe lu re hone muțani uyu?

MUVHUDZISI: KHA VHA TINGELEDZE NOMBORO NTHIHI FHEDZI

Bunga/thoijethe ya u gwedzha yo țumanaho na sisițeme ya sozedzhi ya masipala	1
Thoijethe ya u gwedzha yo țumanaho na tshisiku tsha tsini	2
Thoijethe ya khemikhaļa	3
Thoijethe ya dindi i re na phaiphi ya u fema	4
Thoijethe ya dindi i si na phaiphi ya u fema	5
Thoijethe ya bakete	6
Inwe-vho, kha vha bule	7
Na nthihi zwayo	8
(A thi đivhi)	98

→Kha vha pfukele kha mbudziso 298

297. Naa ili bunga li ngafhi?

Nga ngomu nnduni	1
Tshițentsini (dzharatani)	2
Nga nnda ha tshițentsi (dzharata)	3

298. Naa vha na muđagasi muțani wavho?

Mithara wa ngomu nnduni	1
Mithara wa ngomu nnduni u badetshelwaho phanda	2
Ndo țumetshedza kha tshiinwe tshiko tshine nda tshi badela (tsumbo, u țumetshedza kha vhadzulatsini nda badela vhone)	3
Ndo țumetshedza kha tshiinwe tshiko tshine nda si tshi badele (tsumbo, u țumetshedza kha vhadzulatsini nahone a thi badeli)	4
Țhumetshedzo i songo tendelwaho (tsumbo, u țumetshedza kha thambo dza Eskom)	5
Mutshini/bițiri	6
Zwiinwe (kha vha țalutshedze)	7
A hu na muđagasi	8
(A thi na vhuțanzi/A thi đivhi)	9

299. Kha vha sedze mbuelo ya mirađo yoțhe ya muța na dziinwe mbuelo dzine muța wavho wa dzi wana. Ndi tshifhio tshiko tshihulwane tsha mbuelo muțani wavho?

Muholo na/kanamalamba	1
Tshelede yo tou rumelwaho	2
Dziphesheni na/kana mindende (magavhelo)	3
Thengiso ya zwibveledzwa zwa bulasini na tshumelo	4
Dziinwe mbuelo dzi si dza bulasini	5
A hu na mbuelo	6
(O hana u fhindula)	7
(A thi đivhi)	8

300. [GARAŦA LA U SUMBEDZASC 39] Vha tshi khou shumisa garaŦa ili, kha vha mbudze uri ndi ledere ifhio line la Ŧalutshedza Ŧhanganyelo ya muholo wa muŦa wa nwedzi, nga murahu ha muthelo na miŦuso yo randelwaho, u bva kha miholo yoŦhe? Arali vha sa divhi dzimbalo dza hone kokotolo, kha vha anganyele.

J	Nga fhasi ha R 950	1
R	R 951 - R 1 500	2
C	R 1 501 – R 2 000	3
M	R 2 001 – R 2 700	4
F	R 2 701 – R 3 450	5
S	R 3 451 – R 4 500	6
K	R 4 501 – R 6 200	7
P	R 6 201 – R 10 350	8
D	R 10 351 – R 19 300	9
H	Nga nŦha ha R19 300	10
	(Vho hana u fhindula)	77
	(A thi divhi)	88

301. Ndi ifhio ya Ŧhalutshedzo dzi tevhelaho ine ya vha tsini na zwine vha dipfisa zwone nga ha muholo wa muŦa wavho ano maŦuvha?

Vhutshilo ndi havhuŦI nga muholo wa zwino	1
Ri khou tou khwakhwarudzha nga muholo wa zwino	2
Zwithu zwi khou konŦa nga muholo wa zwino	3
Zwi khou tou konŦa tshoŦhe nga muholo wa zwino	4
(A thi divhi)	8

RI LIVHUWA TSHUMISANO YAVHO